

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

**С.В. Єрмоєнко, Ю.О. Томчаковська,
О.Г. Томчаковський, Л.В. Строченко**

ПРАКТИКА ПЕРЕКЛАДУ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

*Практикум для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі
знань 03 «Гуманітарні науки» спеціальності 035 «Філологія»*



УДК 811.11:13(067)
П69

Рекомендовано Навчально-методичною радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 25 грудня 2023 р.)

Укладачі:

Єрмоєнко С.В. – доцент кафедри іноземних мов, кандидат філологічних наук, доцент (<https://orcid.org/0000-0002-8145-9483>);

Томчаковська Ю.О. – завідувачка кафедри іноземних мов, кандидат філологічних наук, доцент (<https://orcid.org/0000-0003-0117-2704>);

Томчаковський О.Г. – доцент кафедри прикладної лінгвістики, кандидат філологічних наук, доцент (<https://orcid.org/0000-0001-6586-8095>);

Строченко Л.В. – професор кафедри іноземних мов, доктор філологічних наук, доцент (<https://orcid.org/0000-0003-3619-3484>)

Рецензенти:

Дребет В.В. – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри німецької філології та методики навчання німецької мови Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка;

Прима В.В. – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри іноземної філології та перекладу Державного торговельно-економічного університету;

П69 **Практика** перекладу з англійської мови : практикум для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 03 «Гуманітарні науки» спеціальності 035 «Філологія» / уклад. С.В. Єрмоєнко, Ю.О. Томчаковська, О.Г. Томчаковський, Л.В. Строченко: Нац. ун-т «Одеська юридична академія». – Університетська книга, 2023. – 92 с.

ISBN 978-617-521-058-1

Практикум «Практика перекладу з англійської мови» призначений для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 03 «Гуманітарні науки» спеціальності 035 «Філологія» спеціалізації 035.041 «Германські мови та літератури (переклад включно)». У практикумі пропонується комплекс вправ для виконання на практичних заняттях з практики перекладу з англійської мови, для самостійної роботи при підготовці до практичних занять. Комплекс вправ спрямований на вироблення навичок перекладу різножанрових текстів з урахуванням їх лексико-граматичних особливостей, а також на здійснення реферативного, анотаційного перекладу та перекладу з аркушу.

УДК 811.11:13(067)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023.

© С.В. Єрмоєнко, Ю. О. Томчаковська,
О.Г. Томчаковський, Л.В. Строченко, 2023

ISBN 978-617-521-058-1

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Тема 1. Переклад власних назв	5
Тема 2. Переклад фразеологічних одиниць	9
Тема 3. Переклад термінів	15
Тема 4. Переклад слів-реалій.	26
Тема 5. Перекладацькі відповідники. Лексичні трансформації при перекладі	31
Тема 6. Переклад атрибутивних сполучень	35
Тема 7. Переклад інфінітива та його комплексів.....	38
Тема 8. Переклад герундія та його комплексів.....	42
Тема 9. Переклад дієприкметника I, II та їх комплексів.....	44
Тема 10. Переклад англійського пасивного стану	46
Тема 11. Переклад українських односкладних речень	48
Тема 12. Граматичні трансформації при перекладі.....	49
Тема 13. Компресія при перекладі з англійської мови українською	52
Тема 14. Декомпресія при перекладі з англійської мови українською	56
Тема 15. Переклад науково-технічних текстів.....	61
Тема 16. Переклад офіційно-ділових текстів.....	63
Тема 17. Переклад публіцистичних текстів	65
Тема 18. Реферативний та анотаційний переклад	66
Тема 19. Переклад з аркушу	80
Література.....	83

Вступ

Практикум «Практика перекладу з англійської мови» призначений для здобувачів вищої освіти спеціальності 035 «Філологія» спеціалізації 035.04 «Германські мови та літератури (переклад включно)».

Навчальна дисципліна «Практика перекладу з англійської мови» викладається на 3 курсі (5 і 6 семестри). Зростаюча глобалізація та міжнародна співпраця створюють потребу в якісних перекладах з англійської мови. Країни співпрацюють у різних галузях, включаючи бізнес, науку, культуру та політику. Це вимагає наявності кваліфікованих перекладачів, які зможуть ефективно комунікувати між різними мовами. Навички перекладу з англійської мови можуть відкрити двері до різних професійних можливостей. Перекладачі можуть працювати в перекладацьких агентствах, міжнародних організаціях, медіа, туризмі та багатьох інших сферах. Вивчення практики перекладу з англійської мови допомагає здобувачам вищої освіти поліпшити свої мовні навички, включаючи граматику, лексику та розуміння культурних відмінностей. Це розширює їх комунікативні можливості і покращує їх шанси на успіх у міжнародному спілкуванні.

У практикумі пропонується комплекс вправ для виконання на практичних заняттях з практики перекладу з англійської мови, для самостійної роботи при підготовці до практичних занять.

Комплекс вправ спрямований на вироблення навичок перекладу різножанрових текстів з урахуванням їх лексико-граматичних особливостей, а також на здійснення реферативного, анотаційного перекладу та перекладу з аркушу.

Тема 1. Переклад власних назв

Переклад власних назв здійснюється за допомогою транскрипції, транслітерації, практичної транскрипції (поєднання елементів транскрипції та транслітерації), калькування (дослівного перекладу), традиційного ономастичного відповідника, описового перекладу, уточнюючого перекладу (з додаванням загальної назви), перетворювального перекладу та комбінованого перекладу (поєднання низки способів).

Причому кожен окремих розряд власних назв передається у мові перекладу відповідними способами. Так, наприклад, антропоніми передаються за допомогою транскрипції, транслітерації або ж практичної транскрипції. Загальновідомі топоніми передаються за допомогою традиційного ономастичного відповідника, а маловідомі топоніми, як правило, за допомогою транскрипції чи практичної транскрипції. Назви організацій та установ передаються за допомогою калькування. Назви компаній, фірм, журналів та газет, видавництв, готелів, ресторанів, як правило транскрибуються та потребують уточнюючого слова при перекладі. Промовисті імена при перекладі або передаються за допомогою транскрипції, або ж перетворювального перекладу. Ціла низка власних назв потребує застосування комбінованого перекладу.

Пропонуємо вашій увазі також таблицю співвідношення літер української абетки (та буквосполучень) та їх англійських відповідників, які використовуються у міжнародній практиці для передачі українських власних назв латиницею.

Українська	Міжнародна транскрипція
Аа	Aa
Бб	Bb
Вв	Vv
Гг	Hh
Ґґ	Gg
Дд	Dd
Ее	Ee
Єє	Ye (на початку слова) ie (в інших позиціях)

Жж	Zh zh
Зз	Zz
Ии	Yy
Іі	Ii
Її	Yi (на початку слова) і (в інших позиціях)
Йй	Y (на початку слова) і (в інших позиціях)
Кк	Kk
Лл	Ll
Мм	Mm
Нн	Nn
Оо	Oo
Пп	Pp
Рр	Rr
Сс	Ss
Тт	Tt
Уу	Uu
Фф	Ff
Хх	Kh kh
Цц	Ts ts
Чч	Ch ch
Шш	Sh sh
Щщ	Shch shch
Юю	Yu (на початку слова) iu (в інших позиціях)
Яя	Ya (на початку слова) ia (в інших позиціях)

Вправа 1.

Визначте спосіб перекладу наведених власних назв:

Faculty of Modern Languages – Факультет іноземних мов

Biology Department – кафедра біології

William Jewell College – коледж імені Вільяма Джуелла

University of California – Каліфорнійський університет

University of Texas – Університет штату Техас

Language – «Ленгвідж» (назва журналу)

Solid State Physics – «Солід стейт фізикс» («Фізика твердого тіла») (назва журналу)

International Journal of Marine Law – «Інтернешнл джорнал оф марін ло» («Міжнародний журнал з морського права»)

Car Development Center – Цент розробки автомобілів

Institute of Oriental Studies – Інститут сходознавства

Freedomways Institute – Інститут «Фрідомвейз»

John Gopkins University – Університет імені Джона Гопкінса

General Motors – «Дженерал Моторс» (корпорація)

Dow Chemical – «Доу кемікал» (концерн)

Stanson and Brothers – фірма «Стенсон енд бразерс»

GMN – компанія Джи-Ем-Ен

Italian National Science Foundation – Італійська національна наукова фундація

Global Security Association – Асоціація дослідників глобальної безпеки

Wood-Lake – Вуд-Лейк

Red Sea – Червоне море

the English Channel – Ла-Манш

William the Conqueror – Вільгельм-завойовник

The Grand River – ріка Гранд-Рівер

King Charles the Great – король Карл Великий

Князь Ярослав Мудрий – Prince Yaroslav the Wise

Pete Brown Feather – Піт Руда Пір'їна

Київська фірма «Світанок» - Kyiv Svitanok Civil Services firm

Random House – видавництво художньої літератури «Рендом Хаус/Гаус»

Київський державний український драматичний театр імені Івана Франка –
Kyiv State Ivan Franko Ukrainian Drama Theatre

George Washington Library – бібліотека імені Джорджа Вашингтона

Dean Street – Дін-Стріт

Лиса Гора – Lysa Hora Street.

Вправа 2.

Перекладіть наведені власні назви англійською мовою:

Національний університет «Одеська юридична академія», Одеський національний морський університет, Одеська національна морська академія, Одеський національний університет імені І.І. Мечникова, Одеський національний медичний університет, вулиця Філатова, вулиця Академіка Корольова, проспект Академіка Глушко, вулиця Дерibasівська, «Маман», «Хаджибей», «Риба», «Компот», Одеський академічний театр музичної комедії імені М. Водяного, Одеський академічний український музично-драматичний театр імені В. Василька, факультет цивільної і господарської юстиції, кафедра іноземних мов, кафедра прикладної лінгвістики, кафедра морського та митного права, кафедра міжнародного та європейського права, кафедра фізичного виховання, кафедра філософії, кафедра історії держави і права, кафедра кібербезпеки, кафедра кримінального права, кафедра цивільного права, «Всесвіт», «Нова Книга», «Старий Лев», Одеська міська рада, Одеська обласна рада.

Вправа 3.

Перекладіть наведений текст українською мовою:

The Department of Constitutional Law is a part of the Judicial and Administrative Faculty and provides full-time and part-time training at all faculties and institutes of the National University "Odesa Law Academy".

The main goal of the department work is to promote respect for the Constitution of Ukraine, human rights as well as perception of the fundamental principles of constitutionalism, the foundations of the state power and local self-government organization by way of participation in the professional training of legal specialists.

The department teaches the following courses: Introduction to the Law; Constitutional Law; Constitutional Law of Foreign Countries; Legislative Activity; Issues of Constitutional and Municipal Law; Comparative Constitutional Law; Human Rights in Comparative Studies; Human Rights in Ukraine; Issues of

Constitutional Law; Decentralization Reform and Community Development; Modern Constitutionalism.

The courses taught at the department focus on current issues of constitutional and municipal law in Ukraine and foreign countries.

The department has postgraduate and doctoral studies in the specialty 081 - "LAW".

Тема 2. Переклад фразеологічних одиниць

Переклад фразеологічних одиниць здійснюється за допомогою еквіваленту, аналогу. Ці два способи зараховують до фразеологічного перекладу. Деякі вчені розрізняють абсолютний еквівалент та відносний еквівалент, проте це розмежування досить складне і плутане, тому пропонуємо розрізняти фразеологічний еквівалент та фразеологічний аналог. До нефразеологічних способів перекладу перекладознавці зараховують лексичний переклад (передачу вихідного фразеологізму одним словом), калькування (дослівний переклад), описовий переклад. Переклад фразеологічної одиниці обумовлений семантичним типом фразеологізму, спаяністю його компонентів та основою образності. Найскладнішими для перекладу є фразеологічні зрощення, оскільки семантика фразеологізму, як правило, не обумовлена його складовими компонентами, таким чином, перекладач змушений найчастіше звертатися до нефразеологічних способів перекладу, особливо якщо в мові перекладу не існує аналогу. Фразеологічні єдності досить часто мають аналог у мові перекладу. Фразеологічні сполучення можуть мати як фразеологічні, так і нефразеологічні способи перекладу. Переважна більшість перекладних фразеологічних словників пропонують низку варіантів перекладу відповідного фразеологізму, тобто застосовують комбінований переклад.

Вправа 1.

Визначте спосіб перекладу фразеологізмів, компонентом яких є слова широкої семантики:

Place in a different light – показати в іншому світлі

Place in awkward position – поставити в ніякове становище

Tight place – скрутне становище, скрутний стан, утруднення

Another place – інша палата

Any old place – перше-ліпше місце

Place below the salt – посадити кінець стола на менш почесному місці за столом

All over the place – скрізь; всюди

Some place – десь

Place terrors – поставити топографічні знаки, які попереджають, що місцевість не була обстежена

Jumping off place – плацдарм; кінець мандрівки, останнє місце, до якого можна доїхати, дійти; віддалене місце

Place into requisition – використати; пустити в оборот

Place on the Procrustian bed – вкласти у прокрустове ложе; втиснути у вузькі рамки

Place one's cards on the table – покласти карти на стіл; викласти все не криючись

Give place to – поступитися місцем; уступити місце

Place in a favourable light – подати у вигідному світлі

Take place – відбуватися; траплятися

Place trust in – довіряти

There is no place like home – немає ніде краще, як удома; у гостях добре, а дома найкраще

Place for everything and everything in place – всьому свій час, всьому своє місце

Point of honour – справа честі

Point of view – точка зору

Give point to something – загострити щось, надати особливої гостроти чомусь, зробити щось більш переконливим

Make a point – довести положення, свою точку зору

To the point – вчасний, доречний, що стосується справи

Carry a point to – домогтися свого, досягти своєї мети

Point fingers at – вказувати пальцем на

Point at issue – предмет обговорення

Turning point – поворотний пункт

Point the finger of scorn at one – презирливо вказувати на когось; тикати пальцем на когось; глузувати, кепкувати з когось; презирливо говорити про когось

Keep to the point – не ухилятися, не відходити від теми розмови; говорити по суті; ближче до справи

Beside the point – мимо, невлучно; недоречно

Be on the point of death – умирати; конати

Stuff the ballot-box – наповнювати виборчу урну підробленими бюлетенями

Sob stuff – сентиментальщина, сентиментальні історії, оповідання

And stuff – і подібні до цього некорисні, нецікаві речі

Doctor's stuff – ліки

Good stuff – віскі

Hot stuff – щось чудове, першорозрядне; пальці оближеш

Rough stuff – безцеремонне поводження; хуліганство

Stuff one's pockets – збагачуватися; набивати грішми кишені

Stuff today and starve tomorrow – як є – розійдеться, а нема – обійдеться; часом густо, а часом пусто

Green stuff – овочі; зелень

Sweet stuff – солодощі; ласощі

Вибірка прикладів була зроблена з англо-українського фразеологічного словника за редакцією К.Т. Баранцева [50].

Вправа 2.

Визначте спосіб перекладу фразеологізмів з колористичним компонентом:

White satin – сл. джин

White scourge – туберкульоз

White liver – малодушність; боягузтво

White slaver – поставник живого товару

White sheet – заст. покаяння одяг

White light – безстороннє судження, безсторонній висновок

White night – безсонна ніч

White trap – „біла пастка” (отрута, яку вживають для полювання)

White slave – „біла рабиня” (дівчина, яку примушують займатися проституцією)

White trash – „біла шушваль, погань” (презирливе прізвисько, яке плантатори дали біднякам з білого населення)

White sheets – амер. сл. газети

White wings – амер. двірники

White-headed boy – любимчик; пестунчик

White elephant – подарунок, якого важко позбутися; щось, що приносить більше неприємностей, ніж користі; обтяжливе майно [король Сіаму, щоб розорити когось зі своїх підданих, дарував йому священного білого слона, утримання якого коштувало дуже дорого]

Black as a crow (crow’s wing) – чорний як воронове крило

Black conscience – нечиста (чорна) совість

Black day – чорний день

Black gold – чорне золото

Black will take no other hue – чорну душу не відмиєш; не допоможе мертвому кадило, а вороні мило

Black ox has trod on one’s foot – його спіткало нещастя

Black as hell /night/ midnight – хоч в око стрель, хоч око виколи

Black as a thunder / sin – темний, як хмара; хмара – хмарою

Black bottle – отрута

Black foot – шотл. сват; сваха

Black ingratitude – чорна невдячність

Black market – чорний ринок

Black books – немилість

Black coat – священник

Black wax – амер. земля, що після дощу стає липкою

Black strap – дешевий портвейн, або ром, змішаний з патокою

Black Monday – шк., жарг. перший день занять після канікул

Black literature – книги з готичним шрифтом

Black hat – австр., сл. емігрант, що недавно прибув

Black hole – заст. карцер

Black dog – хандра; нудьга

Black cap – судова шапочка, яку суддя надягає під час винесення смертного вироку

Black and Blue – „чорний та голубий” (спиртний напій)

Black Death – „чорна смерть” (головним чином епідемія чуми в Європі у 1348-1349 рр.)

Black Horse – „чорний кінь” (сорт пива)

Black Book – „чорна книга” (список, до якого заносять прізвища осіб, що підлягають покаранню)

Black hen lays a white egg – чорна курка несе білі яйця; чорна корова, та молоко біле

Black labour – штрейкбрехери (виконують роботи тих, хто страйкує)

Black pudding – кров’яна ковбаса [слово pudding тут вживається у своєму старому значенні „ковбаса”. В сучасній англійській мові це значення зустрічається тільки в діалектах]

Red as a lobster – червоний, як рак

Red as a poppy – червоний, як маків цвіт

Red cent – щось зовсім не цінне; ламаний гріш

Red coat – заст. англійський солдат

Red ink – дешеве червоне вино

Red liquor – амер. сл. міцний напій (особливо віскі)

Red rag – те, що дратує, бісить

Red tab – віськ. жарг. штабний офіцер

Red cock – „червоний півень”; пожежа

Red lamp – „червоний ліхтар”; публічний дім

Red as blood – червоний, як кров

Red as fire – червоний, як вогонь

Red as a cherry – кров з молоком

Red meat – м'ясо (яловичина, баранина тощо; на відміну від білого м'яса)

Red dog – амер. заст. кредитний білет; банкнота (так називали банкноти, на звороті яких був великий червоний штамп)

Green labour – некваліфікована робоча сила

Green winter – м'яка, безсніжна зима

Green goods man – амер. сл. фальшивомонетник

Green stuff – овочі; зелень

Green-eyed monster – „чудовисько з зеленими очима” (ревнощі)
[шекспірівський вираз; Othello, д. III, сц. 3]

Green goods – амер. сл. фальшиві банкноти [паперові гроші, випущені у США в 1862 р., були зеленого кольору]

Green light – дозвіл (на здійснення планів, задумів тощо)

Green wound is soon healed – свіжа рана швидко загоюється; загоїться, поки весілля скоїться

Green hand – людина без досвіду, новак, хлоп'я

Green years – дитячі роки, роки дитинства

Yellow back – дешевий бульварний роман

Yellow streak – амер. нахил до віроломства, боягузтва

Yellow metal – золото

Yellow leaf – старість

Yellow jack – лихоманка; жовта пропасниця

Yellow-dog contract – „жовте зобов’язання” (зобов’язання робітника не вступати в члени профспілки, яке він змушений взяти на себе, коли підприємець приймає його на роботу)

Yellow journal – бульварно-сенсаційний журнал [у 1885 році в одному з номерів журналу New York World було вміщено кольорову фотографію, що на той час було рідкісним явищем. Це було зроблено з метою викликати сенсацію і залучити широкі кола читачів. На фотографії було зображено дитину в жовтому]

Yellow boy – сл. золота монета

Yellow man – заст. жовта шовкова носова хусточка

Yellow flag – мор. жовтий прапор (як символ карантину); карантинний прапор

Вибірка прикладів була зроблена з англо-українського фразеологічного словника за редакцією К.Т. Баранцева [50].

Тема 3. Переклад термінів

Ідеальним перекладацьким рішенням при передачі термінів вихідної мови є відповідний еквівалент терміна у мові перекладу. Проте це не завжди можливо, особливо якщо вести мову про пару англійська-українська. Українська термінологія стрімко розвивається, проте ще має цілу низку термінологічних лакун. У випадку відсутності відповідного терміна у мові перекладу слід застосовувати транслітерацію/транскрипцію (з подальшою адаптацією терміна до граматичних форм мови перекладу), калькування (дослівний переклад), описовий переклад та комбінований переклад, властивий перекладним термінологічним словникам. Вищезазначені способи передачі термінів у мові перекладу можуть бути доповненими такими двома способами, як розширення терміна (тобто збільшення його складових компонентів) та звуження терміна (тобто зменшення його складових компонентів). Ці два способи можуть застосовуватися лише при передачі термінологічних словосполучень. Слід також

вказати, що переклад термінів однозначно обумовлений його структурним типом: простий термін, складний термін чи термінологічне словосполучення.

Вправа 1.

Визначте структурний тип та спосіб перекладу наведених фінансових термінів:

Share – акція, пай

Assets – активи

Shareholder – акціонер, пайовик

Annuity – щорічна рента

Audit – перевірка, ревізія бухгалтерських книг, документів зі звітності

Bear – спекулянт, що грає на пониження

Bid – пропонування ціни (звичайно на аукціоні); заявка (на торгах)

Commodity – предмет споживання

Equity – частина майна, що залишилася після задоволення претензій кредиторів; звичайна акція, акція без фіксованого дивіденту

Revenue – річний дохід; прибуткові статті

Supertax – податок на надприбуток

Upgrade – продавати продукти нижчих сортів за ціною вищих

Reserve – резервний фонд

Price-ring – монополістичне об'єднання промисловців з метою підвищення цін або утримання їх на певному рівні

Fiat money – паперові гроші (не забезпечені золотом)

Tax return – податкова декларація (що подається платником податків для нарахування належного з нього податку)

Accretion – розростання, приріст

Downgrade – уклін, занепад

Return – оборот, обіг; прибуток

Liabilities – зобов'язання, заборгованість, борг

Overhead costs – накладні витрати

Gross profits – валовий дохід
Net profit – чистий прибуток
Rate of exchange – валютний курс
Assets and liabilities – активи і пасиви
Credit – кредит; борг; сума, записана на прибуток
Discount – знижка; дисконт, облік векселів; відсоток знижки, ставка обліку
Inventory – опис, інвентар; товари, предмети, внесені в інвентар; переоблік
товару, інвентаризація, перевірка інвентарю
Budget – бюджет, фінансовий кошторис
Bonds – облігація, бони; боргове зобов'язання
Operating costs – поточні витрати
Working capital – обіговий капітал
Floating capital – оборотний капітал
Rate of interest – відсоток, процентна ставка; норма відсотку
Exchange – обмін; розплата за допомогою векселів; біржа
Loan – позика; що-небудь, дане для тимчасового користування
Operating costs – поточні витрати
Working capital – обіговий капітал
Floating capital – оборотний капітал
Merger – поглинання, злиття (торгове або промислове)
Taxation – оподаткування, стягнення податку; розмір, сума податку
Stock – акціонерний капітал, акції; основний капітал; фонди
Net cash – готівка; готівковий рахунок без знижки
Depreciation – знецінення, зниження; знижка на псування краму (при
розрахунках)
Balance sheet – баланс
Net cost – собівартість
Letter of credit – акредитив
Dividend – дивіденд
Inflation – інфляція

Liquidity – ліквідність

Audit – аудит

Barter – бартер

Вибірка прикладів була зроблена з великого англо-українського словника за редакцією М.В. Адамчика [51].

Вправа 2.

Визначте структурний тип та спосіб перекладу наведених автомобільних термінів:

winch – либідка

warming-up – прогрівання

skid – замет

shaft – вал

piston – поршень

wobble – вихляння передніх коліс

speed-cop – поліцейський, що стежить за швидкістю руху

hub – маточина (колеса)

guide – напрямне пристосування

distributor – розподільник запалювання

coolant – охолоджувальна рідина

choke – повітряна заслінка

valve – вентиль

spring – пружина

caravan – пересувний будинок на колесах

camber – бомбировка валу

filling station – бензозаправний пункт

spark gap – іскровий проміжок

driving-wheel – ведуче колесо

driving-belt – привідний ремінь

autoroad – автострада

roadbook – дорожній довідник

bonnet - капот (двигуна)
damper – глушитель, амортизатор, регулятор тяги
autobus – автобус
automobile – автомобіль
clutch – зчеплення, муфта повороту
saloon – седан (тип закритого кузова)
absorber – поглинач, амортизатор
accelerator – прискорювач, акселератор
windscreen – переднє скло, вітрове скло
wheelbase – база, відстань між осями
filter – фільтр
accumulator – акумулятор
bumper – бампер
differential – диференціал

Вибірка прикладів була зроблена з великого англо-українського словника за редакцією М.В. Адамчика [51].

Вправа 3.

Визначте структурний тип та спосіб перекладу наведених медичних термінів:

Vestibule – переддвер'я
Bladder – міхур
Urethra – сечівник
Plica – складка
Coccyx – копчик
Pelvis – таз
Uterus – матка
Vagina – піхва
Septum – перетинка
Herpes – лишай

Dilatation – розширення, поширення
Haemorrhage – крововилив, кровотеча
Incontinence – нетримання
Maturation – дозрівання, нарів, нагноєння
Occlusion – закупорка
Section – розсічення
Pregnancy – вагітність
Gestation – вагітність, період вагітності
Conception – зачаття, запліднення
Labor – родові муки
Obstetrics – акушерство
Umbilical cord – пуповина
Cervix uteri – шийка матки
Neoplasty – відновлення ділянки шкіри шляхом пластичної операції
Aspiration – видалення рідини з порожнини
Puberty – статеве зрілість
Libido – статевий потяг
Menopause – клімактеричний період
Abortionist – акушер, що працює нелегально
Abortive – передчасний (про роди); невдалий, неплодний
Contraception – застосування протизаплідних засобів
Carcinoma – ракове новоутворення
Ovary – яєчник
Duct – протік, канал
Fossa – уступ, западина
Neoplasm – новоутворення, пухлина
Visceral – що має відношення до нутрощів
Cul-de-sac – сліпий мішок
Internal – внутрішні органи
Catheter – катетр

Sepsis – сепсис

Sphincter – сфінктер

Flora – флора

Epithelium – епітелій

Menstruation – менструація

Stenosis – стеноз

Toxicosis – токсикоз

Ovariectomy – видалення яєчника; овариотомія

Peritonitis – запалення очеревини; перитоніт

Ligature – лігатура; перев'язка (кровоносних судин)

Polyposis – поліп (нарост)

Chromosome – хромосома

Gynaecology – гінекологія

Urology – урологія

Cystitis – запалення сечового міхура; цистит

Curette – кюретка; гостра ложечка

Abortion – передчасне припинення вагітності; викидень; аборт

Placenta – дитяче місце; послід; плацента

Follicle – фолікул; сумка, мішечок

Erosion – роз'їдання; ерозія

Embryo – ембріон; зародок

Abscess – абсцес; нарив, гнійник

Cachexia – кахексія; худорлявість, хирлявість

Coagulation – коагуляція; згортання

Yolk sac – жовтковий мішок (зародка)

Forceps – хірургічні щипці; пінцет

Вибірка прикладів була зроблена з великого англо-українського словника за редакцією М.В. Адамчика [51].

Вправа 4.

Визначте структурний тип та спосіб перекладу наведених термінів Європейського Союзу:

duopoly дуополія

oligopoly олігополія

Community criteria критерії Спільноти; спільнотові критерії

Community framework рамки Спільноти; спільнотові рамки

cultural diversity культурне розмаїття

cultural networks культурні мережі

Ombudsman Омбудсман

Ran-Europe Паневропа; Пан'європа

comitology комітологія (Один із основних принципів соціально-економічної політики ЄС, згідно з яким Союз має прагнути забезпечити, аби кожен громадянин, кожен регіон и кожна країна ЄС мали своє місце в суспільстві).

benchmarking бенчмаркінг; оцінювання за показниками (Оцінка поступу країни, галузі, підприємства порівняно з поступом інших країн/галузей/підприємств на основі системи стандартів).

Euroland Євроленд (Неофіційна назва "зони євро", що об'єднує держави-члени ЄС, які запровадили єдину валюту).

Eurosceptic Євроскептик (Особа, що критично ставиться до європейської інтеграції та висловлює «скепсис» з приводу діяльності Європейського Союзу та його цілей)

"Europe a la carte" Європа "a la carte" (Європа «на вибір») (Сполука a la carte походить з французької ресторанної культури: вона означає можливість клієнта вибирати страви, не прив'язуючись до фіксованого меню. Відповідно, Europe a la carte означає можливість держави-члена обирати на свій розсуд певні напрями інтеграції, утримуючись від інших).

European Ombudsman Європейський омбудсман (уповноважений з прав людини)

Urban II [ініціатива] «Урбан II»

Rome I [Конвенція] «Рим I»

twinning твінінг; наслідування (Угода між країною-кандидатом на вступ до ЄС (чи країною-партнером ЄС) та адміністраціями однієї чи кількох держав-членів ЄС про передання знань та навичок щодо функціонування права ЄС. Мета твінінгу полягає в наближенні права країни-кандидата (країни-партнера) до права ЄС).

academic recognition of diplomas академічне визнання дипломів

common commercial policy спільна торгівельна політика

common cultural heritage спільна культурна спадщина

common defence policy спільна оборонна політика

Community assistance спільнотова допомога

Community “bridge” «місток» успільнотнення

euro zone (euro area) простір євро; зона євро

Education Committee освітній комітет

European Coal and Steel Community (ECSC) Європейська спільнота з вугілля та сталі (ЄСПВС; ECSC)

European Economic Community (EEC) Європейська економічна спільнота (ЄЕСП)

European Energy Community Європейська енергетична спільнота

European Environment Agency (EEA) Європейська екологічна агенція (ЄЕА; ЕЕА)

European Bank for Reconstruction and Development (EBRD) Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР)

European Charter for Researchers Європейська хартія дослідників

Charter of Fundamental Rights Хартія засадничих прав

European Energy Charter Європейська енергетична хартія

Community Customs Code (CCC) Митний кодекс Спільнот(и)

European Employment Strategy (EES) Європейська стратегія зайнятості

bottom-up integration висхідна інтеграція (Інтеграція від «низької політики» (“low politics” – економічних відносин) до «високої політики» (“high politics” – зовнішніх справ та питань безпеки)).

candidate country країна-кандидат / країна-кандидатка (Країна, що подала заявку на вступ до ЄС, і чия заявка було прийнято).

EU Border Assistance Mission (EUBAM) Місія ЄС з надання допомоги на [українсько-молдавському] кордоні

Troika «Трійка» (Модель зовнішньополітичної роботи Союзу, що полягає в співпраці країни-голови ЄС із попередньою та наступною країною-головою, а також із Європейською Комісією та Генеральним секретарем Ради ЄС. Від початку поняття передбачало модель координування зовнішньої політики ЄС «трійкою» країн-голів (нинішньої, попередньої та наступної). Після змін, запроваджених Амстердамським договором, «Трійка» позначає співпрацю країни-голови ЄС, Генерального секретаря Ради ЄС та Європейської Комісії, в якій також можуть брати участь попередня та наступна країна-голова ЄС).

beneficiary Member State держава-член, що отримує допомогу; держава-член – бенефіціар

admission допуск [на територію країни]; адмісія

allocation of resources розміщення ресурсів; алокація ресурсів

bond markets ринки облігацій; ринки бондів

Asian Pacific Economic Cooperation forum (APEC) Форум азійсько-тихоокеанської економічної співпраці (АПЕК; АРЕС)

European Police Office (Europol) Європейська поліцейна служба (Європол)

“Kaleidoscope” cultural programme програма сприяння культурі
“Калейдоскоп”

Grundtvig action (measure) захід Спільноти «Ґрюндтвіґ»

codecision спільне ухвалення рішень [Радою ЄС та Європейським Парламентом]

cultural background культурне походження; культурне коріння; культурне минуле; культурне середовище; культурне підґрунтя

non-member countries треті країни

phasing out (поступове) згортання допомоги (Поступове згортання допомоги певним регіонам ЄС, зумовлене, як правило, їх позитивним розвитком та/чи наявністю менш заможних регіонів, що більше потребують допомоги).

Stakeholder зацікавлений суб'єкт (Будь-яка особа чи організація, чії інтереси зачіпаються законодавством чи політикою ЄС)

body орган

budget бюджет

action plan (AP) план дій

taskforce оперативна група; робоча група

“survivor” утриманець

transparency прозорість

Community bodies органи Спільноти

advisory bodies дорадчі органи

advisory committee дорадчий комітет

conflict of laws правова колізія; колізія норм

European Court of Justice (ECJ) Європейський Суд (ЄСд)

Central European Free Trade Agreement (CEFTA) Центральноевропейська угода про вільну торгівлю (ЦЕФТА; CEFTA)

energy saving енергозаощадження

energy efficiency ефективне використання енергії; енергоефективність

Automated Fingerprint Identification System (AFIS) Автоматизована система ідентифікації відбитків пальців (АСІВ; AFIS)

Centre for Information, Discussion and Exchange on Asylum (CIREA) Центр інформації, аналізу та обміну з питань притулку (ЦІАОПП; CIREA)

Centre for Information, Discussion and Exchange on the Crossing of Frontiers and Immigration (CIREFI) Центр інформації, аналізу та обміну з питань перетину кордону та іміграції (ЦІАОПКІ; CIREFI)

European Agency for the Evaluation of Medicinal Products (EMA) Європейська агенція з оцінювання продукції медичного призначення (ЄМЕА; EMA)

European Food Safety Authority (EFSA) Європейський орган з безпеки харчових продуктів (ЄФСА; EFSA)

European Charter for Regional or Minority Languages Європейська хартія регіональних мов та мов меншин

common banking market спільний ринок банківських послуг

cultural expression вираження засобами культури

cultural programme програма сприяння культурі

Employment Committee Комітет з питань зайнятості

environment policy політика щодо довкілля; екологічна політика

securities markets ринки цінних паперів

Вибірка прикладів була зроблена з Англійсько-французько-німецько-українського словника термінології Європейського Союзу за редакцією В. Єрмоленко [48].

Тема 4. Переклад слів-реалій

Переклад безеквівалентної лексики, серед якої представлені слова-реалії, становить собою непросте й одночасно цікаве завдання для перекладача. Як правило, передача здійснюється за допомогою транскрипції/транслітерації, калькування (дослівного перекладу), функціонального аналогу, описового перекладу, гіпо-гіперонімічного перекладу та комбінованого перекладу. Великий відсоток перекладацьких рішень припадає на наблизений переклад, тобто використання функціонального аналогу чи гіпо-гіперонімічного перекладу, проте перекладачу не слід зловживати цими способами, оскільки це може призвести до стирання національного колориту при перекладі. Одночасно перекладачу не слід зловживати й транскрипцією/транслітерацією, оскільки це може призвести до надмірної локалізації тексту перекладу. Ідеальним перекладацьким рішенням буде балансування між різними способами передачі слів-реалій. Не варто забувати і про те, що серед реалій можуть зустрічатися історизми та архаїзми, які не варто осучаснювати у процесі перекладу.

Вправа 1.

Порівняйте оригінал та переклад наведеного тексту, знайдіть слова-реалії та визначте способи їх передачі у мові перекладу:

«По весні 1663 року двоє подорожніх, верхи на добрих конях, ізближались до Києва з Білогородського шляху. Один був молодий собі козак, збройний, як до війни; другий, по одежі і по сивій бороді, сказать би, піп, а по шаблюці під рясою, по пістолях за поясом і по довгих шрамах на виду — старий козарлюга. Коні в їх потомлені, одежа й тороки позапилювані: зараз було знати, що їдуть не зблизька.

Не доїздячи верстов зо дві чи зо три до Києва, взяли вони у ліву руку, да й побрались гаєм, по кривій доріжці. І хто тільки бачив, як вони з поля повернули в гай, усяке зараз домислялось, куди вони простують. Крива доріжка вела до Череваневого хутора, Хмарища. А Черевань був тяжко грошовитий, да й веселий пан із козацтва, що збагатилось за десятилітню війну з ляхами. Річ тут про Богдана Хмельницького, як він років з десяток шарпав з козаками шляхетних ляхів і недоляшків. От тоді-то й Черевань доскочив собі незчисленного скарбу та після війни й сів хутором коло Києва.

Було вже надвечір. Сонце світило стиха, без жару; і любо було поглянути, як воно розливалось по зелених вітах, по суковатих, мохнатих дубах і по молодій травиці. Пташки співали і свистали усюди по гаю так голосно да гарно, що все кругом неначе усміхалось. А подорожні були якось смутні. Ніхто б не сказав, що вони їдуть у гості до веселого пана Череваня.

Отже вони вже й під Хмарищем. А те Хмарище було окрите гаями, справді наче хмарами. Кругом обняла його річка з зеленими плавами, лозами й очеретами. Через річку йшла до воріт гребелька. А ворота в Череваня не прості, а державські. Замість ушул — рублена башта під гонтовим щитом, і під башту вже дубові ворота, густо од верху до низу цвяховані. Бувало тоді, у ту старовину, таке, що і вдень і вночі сподівайсь лихого гостя — татарина або ляха. Так над ворітьми у башті було й віконце, щоб роздивитись перше, чи впускати гостя до

господи, чи ні. Над щитом — гостроверхий гребінь із дубових паль, а округ хутора — годящий вал.

Підїхавши гості під браму, почали грюкати шаблею в цвяхи. По гаю пішла луна, а в хуторі не озивавсь ніхто; да вже нескоро хтось за ворітьми почав кашляти, і стало чути, як щось або старе, або недуже береться в башті по сходах до віконця, лізе да й гуторить само з собою. (...)

Заглянув Черевань у пекарню:

— Е, — каже, — да се ж ти мені й жениха привіз, пане бгате! (А в пекарні давно вже сидів Петро Шраменко, розмовляючи з Череванихою і з її дочкою Лесею). Бач, як у їх весело, не так, як у нас! Щебечуть, наче горобці. Що то за милий вік молодецький! Веди ж, Василю, гостей у світлицю, а я поздоровкаюсь із молодим Шраменям.

Світлиця в Череваня була така ж, як і тепер буває в якого заможного козака (що ще то за луччих часів дід або батько збудовав). Сволок гарний, дубовий, штучно покарбований; і слова з святого письма вирізані; вирізано і хто світлицю збудовав, і якого року. І лавки були хороші, липові, із спинками, да ще й килимцями позастилані. І стіл, і божник із шитим рушником округи, і все так було, як і тепер по добрих людях ведеться. Одно тільки диво було в Череваня таке, що вже тепер ніде не зуздриш. Кругом стін полиці, а на тих полицях срібні, золоті й кришталеві кубки, коновки, пляшки, таці і всяка посудина, що то на війні поздобувано. Як палили козаки шляхетські двори і княжецькі замки, то все те мішками виносили. Так-то бог тоді погодив козацтву, що тії вельможні каштеляни і старости пишні, неказано горді, що гукали на гайдуків, сидя із сими кубками да конвами поза столами, пішли в неволю до Криму або полягли головою в полі, а їх кубки стоять у козака в світлиці. Іще ж по стінах висять і їх шаблі, пищалі під сріблом, старосвітські сагайдаки татарські, шиті золотом ронди, німецькі гаркебузи, сталеві сорочки, шапки-сисюрки, що вкриє тебе залізною сіткою — і ніяка шабля не візьме. Отже ніщо тіє не оборонило ляхів і недоляшків: допекли козакам і поспільству до самого серця. То от тепер і тії

луки, і тії шаблі, і вся та зброя сіяє не в одного Череваня в світлиці і веселить козацькі очі.

Тільки ж Петру, Шрамовому синові, здалось найкраще у пекарні, хоч там не було ні шабель, ні сагайдаків, а тільки самі квітки да запашнії зілля за образами й поза сволоком, а на столі лежав ясний да високий хліб. Так Леся ж усе скрашала собою так, що вже справді годилось би сказати: "У хаті в неї, як у віночку; хліб випечений, як сонце; сама сидить, як квіточка". І розговоривсь із нею Петро, як брат із сестрою. А сама Череваниха була пані ввічлива: знала, як до кого з речами обернутись. Так моєму козакові луччої компанії було й не треба: тут би він і засів на весь вечір, дивлячись на чорні дівочькі брови да на щиті рукава».

(Пантелеймон Куліш. «Чорна рада» [34, 3-5]).

«Late in the spring of 1663 two travelers mounted on good horses were approaching Kyiv from the direction of Bilhorod. One was a young Cossack, armed for battle; the other, by his dress and white beard, appeared to be a priest, but by the long sword under his cassock, the pistols at his belt and the long scars on his face, looked like an old Cossack. Their horses were tired, their clothes covered with dust—they had obviously traveled a long way.

Two or three versts from Kyiv they turned left and trotted through a grove of trees along a winding track. Whoever saw them turn that way must have guessed at once where they were going. The winding track led to Khmaryshche, the khutir of Cherevan, one of the wealthy, high-living Cossacks who had grown rich during the ten-year war against the Poles. For about ten years Bohdan Khmelnytsky raided the mighty Poles with his Cossacks. That was when Cherevan grabbed his immense wealth and, after the war, settled down on a khutir near Kyiv.

Evening was approaching. The sun was no longer hot; it was a joy to see it shimmering through the leafy branches, gleaming on the mossy oak trees and the young grass. Birds were singing and calling joyfully in the grove and the earth around was smiling. Yet the travelers were sad. They seemed unlikely guests of the merry Cherevan.

At last they reached Khmaryshche. It nestled among trees enveloping it like clouds. Around it wound a stream graced with reeds and willows. A dike led across the stream to the gate. The gates themselves were made of oak and studded from top to bottom. In those days an enemy might be expected day or night, either a Tatar or a Pole. And so there was a little window in the turret to see if the visitors were welcome or not. A stockade was raised over the entrance and a moat surrounded the entire khutir.

Arriving at the gate, the visitors started to pound the studs with their sabres. An echo resounded in the grove, but no one stirred inside. Soon there was a cough and old, shuffling feet could be heard climbing up the steps in the turret, accompanied by a muttering. (...)

Cherevan looked into the room where bread was baking. Petro Shram had been sitting there for some time talking to Cherevan's wife and daughter Lesia.

"So," exclaimed Cherevan, "you have brought us a suitor. See how merry they are, not like us. They chirp like sparrows. Oh, how good it must be to be young. Vasyl, lead the guests into the main room. I must greet young Shram."

Cherevan's main room was the kind that may still be seen today in wealthy Cossack houses. His father or grandfather must have built it. Above were oak beams, carved with sayings from the Scriptures. The name of the builder and the date were there too. Benches made of lindenwood, comfortable, with back supports, were covered with kylyms. In the middle stood a table and icons, surrounded by embroidered towels, were in the corner, as you may still find them today. Only one unusual item which cannot be seen nowadays adorned Cherevan's main room. There were shelves running along the walls, full of silver, golden and crystal cups, flasks, bottles, trays and all kinds of china seized in the wars. Whenever the Cossacks burned Polish manor houses and princely castles they first carried out the contents by the sackful. The Lord was good to the Cossacks who avenged themselves on the proud Polish nobles, whose cups now adorned Cossack homes while their former owners were either in Turkish captivity or had fallen on the field of battle. On the walls, too, were Polish sabres, ancient Tatar quivers, gold-embroidered horse-plates, German muskets and armored vests and helmets to protect against enemy blows. Yet none of these much helped the

Poles who were hated by the common people. So now all these bows and sabres and arms shone in Cherevan's room and elsewhere, and gladdened Cossack eyes.

However, Petro Shram was enjoying himself much better where the bread was baking, although there were no sabres or quivers there, only flowers and fragrant herbs behind the holy pictures and over the beams. A tall loaf of freshly baked bread lay on the table. The greatest adornment was Lesia herself. As the old folk song says, "her house was like a wreath, the bread like a sun and she like a flower." Petro talked to her as if she were his sister. Cherevan's wife, as a good hostess, kept her distance and the young man could not imagine any better company. He could have spent the whole evening there, looking at Lesia's dark eyebrows and her embroidered sleeves».

(Panteleimon Kulish. 'Black Council'. Abridged and translated from Ukrainian by George S. N. and Moira Luckyj) [35, 3-5].

Тема 5. Перекладацькі відповідники.

Лексичні трансформації при перекладі

При визначенні перекладацьких відповідників у перекладознавстві спостерігається термінологічна розбіжність. Вчені послуговуються термінами одиничні (однозначні, еквівалентні) та множинні (варіантні) відповідники. Щодо лексичних трансформацій, то тут не спостерігається такої термінологічної розбіжності, проте існує ціла низка класифікацій, в яких перекладознавці зараховують різні типи трансформацій власне до лексичних. Переважна більшість вчених зараховують до лексичних трансформацій конкретизацію, генералізацію та смисловий розвиток (модуляцію).

Вправа 1.

Порівняйте тексти оригіналу та перекладу, знайдіть одиничні та множинні відповідники, проаналізуйте застосування лексичних трансформацій при перекладі:

«Lord Henry elevated his eyebrows, and looked at him in amazement through the thin blue wreaths of smoke that curled up in such fanciful whorls from his heavy

opiumtainted cigarette. ‘Not send it anywhere? My dear fellow, why? Have you any reason? What odd chaps you painters are! You do anything in the world to gain a reputation. As soon as you have one, you seem to want to throw it away. It is silly of you, for there is only one thing in the world worse than being talked about, and that is not being talked about. A portrait like this would set you far above all the young men in England, and make the old men quite jealous, if old men are ever capable of any emotion.’

‘I know you will laugh at me,’ he replied, ‘but I really can’t exhibit it. I have put too much of myself into it.’

Lord Henry stretched his long legs out on the divan and shook with laughter. ‘

Yes, I knew you would laugh; but it is quite true, all the same.’

‘Too much of yourself in it! Upon my word, Basil, I didn’t know you were so vain; and I really can’t see any resemblance between you, with your rugged strong face and your coal-black hair, and this young Adonis, who looks as if he was made of ivory and rose-leaves. Why, my dear Basil, he is a Narcissus, and you—well, of course you have an intellectual expression, and all that. But beauty, real beauty, ends where an intellectual expression begins. Intellect is in itself an exaggeration, and destroys the harmony of any face. The moment one sits down to think, one becomes all nose, or all forehead, or something horrid. Look at the successful men in any of the learned professions. How perfectly hideous they are! Except, of course, in the Church. But then in the Church they don’t think. A bishop keeps on saying at the age of eighty what he was told to say when he was a boy of eighteen, and consequently he always looks absolutely delightful. Your mysterious young friend, whose name you have never told me, but whose picture really fascinates me, never thinks. I feel quite sure of that. He is a brainless, beautiful thing, who should be always here in winter when we have no flowers to look at, and always here in summer when we want something to chill our intelligence. Don’t flatter yourself, Basil: you are not in the least like him.’

‘You don’t understand me, Harry. Of course I am not like him. I know that perfectly well. Indeed, I should be sorry to look like him. You shrug your shoulders? I am telling you the truth. There is a fatality about all physical and intellectual distinction, the sort of fatality that seems to dog through history the faltering steps of

kings. It is better not to be different from one's fellows. The ugly and the stupid have the best of it in this world. They can sit quietly and gape at the play. If they know nothing of victory, they are at least spared the knowledge of defeat. They live as we all should live, undisturbed, indifferent, and without disquiet. They neither bring ruin upon others nor ever receive it from alien hands. Your rank and wealth, Harry; my brains, such as they are,—my fame, whatever it may be worth; Dorian Gray's good looks,—we will all suffer for what the gods have given us, suffer terribly.'

'Dorian Gray? is that his name?' said Lord Henry, walking across the studio towards Basil Hallward.

'Yes; that is his name. I didn't intend to tell it to you.'

'But why not?'

'Oh, I can't explain. When I like people immensely I never tell their names to any one. It seems like surrendering a part of them. You know how I love secrecy. It is the only thing that can make modern life wonderful or mysterious to us. The commonest thing is delightful if one only hides it. When I leave town I never tell my people where I am going. If I did, I would lose all my pleasure. It is a silly habit, I dare say, but somehow it seems to bring a great deal of romance into one's life. I suppose you think me awfully foolish about it?''»

(Oscar Wilde. 'The Picture of Dorian Gray') [46, 7-8].

«Лорд Генрі здивовано звів брови і поглянув на нього крізь примхливі кільця голубого диму від заправленої опієм цигарки.

— Ніде не виставлятимеш? Мій любий, чому? Ти маєш якісь підстави? Що за дивацький народ ці художники! Із шкіри пнуться, аби набути популярності, а як тільки вона приходить, — здається, прагнуть позбутись її. Це ж так нерозумно! Бо коли прикро, що про тебе забагато говорять, то ще прикріше, коли про тебе зовсім не говорять. А цей портрет підніс би твоє ім'я, Безіле, далеко над усіма молодими художниками в Англії і примусив би старих запалитись ревностями, коли вони ще здатні на емоції.

— Я знаю, ти будеш сміятися з мене, але я справді не можу виставити цього портрета, — повторив художник. — Занадто багато самого себе я вклав у нього.

Лорд Генрі засміявся, випростуючись на дивані.

— Ну от, я ж знав, що ти сміятимешся. Але це таки щира правда.

— Занадто багато самого себе! Слово честі, Безіле, я не думав, що в тобі стільки марнославства. Ти, з твоїм суворим обличчям і чорним як вугіль волоссям, — і цей юний Адоніс, наче зроблений із слонової кості й трояндових пелюсток! Не бачу найменшої схожості між вами!.. Адже він Нарцис, мій любий, а ти... Ну, звичайно, в тебе одухотворене лице і таке інше... Але Краса, справжня Краса, кінчається там, де починається одухотвореність. Інтелект — уже сам собою щось диспропорційне. Він нівечить гармонію обличчя. Ту ж мить, як хтось береться думати, у нього або видовжується ніс, або розширюється чоло, або щось інше псує лице. Візьми першого-ліпшого з цих визначних учених мужів і подивись, до чого вони всі відразливі! Ясна річ, за винятком церковників. Але в церкві їм не доводиться голів сушити. Вісімдесятирічний єпископ у проповіді повторює те, що йому казали, коли він був вісімнадцятирічним хлопцем, — тож, природно, його вигляд усе так само по-молодечому принадний. Судячи з портрета, твій таємничий юний друг, імені якого ти не хочеш назвати, має чарівну вроду, отже, він ніколи не думає. Я таки цілком певен того. Він — прекрасне бездумне створіння, яке мусить бути з нами завжди: і взимку, коли ми не маємо квіток, щоб милуватись ними, і влітку, коли ми потребуємо чогось, що остудило б мозок. Не лести собі, Безіле: ти ані крихти не схожий на нього.

— Ти не розумієш мене, Гаррі, — відказав митець. — Звичайно, я не схожий на нього. Я знаю це дуже добре. Як на правду, то я б навіть жалкував, якби став на нього схожим. Ти знизуєш плечима? Я щиро кажу. Всіма, хто має непересічний розум чи красу, правує в житті лихий фатум, — той самий, що спрямовував непевну ходу монархів протягом усієї історії. Краще не виділятися над своїм середовищем. Бо на цім світі виграють лише потвори й нездари. Вони можуть невимушено сидіти і позіхати на виставі життя. Нехай їм нічого не відомо про радість перемоги, але ж зате вони обходяться й без гіркоти поразки. Вони живуть так, як ми всі мали б жити: байдужно, без турбот, без хвилювань. Вони не завдають руїни іншим і не зазнають її самі від чужих рук. Твоя знатність

і багатство, Гаррі; мій розум і хист, хоч які вони є; врода Доріана Грея — за все це, чим боги нас наділили, ми відпокутуємо, тяжко відпокутуємо...

— Доріан Грей? Це його ім'я? — спитав лорд Генрі, підходячи через кімнату до Голворда.

— Так. Я не збирався називати його тобі.

— Але чому?

— Просто сам не знаю... Якщо хтось мені дуже подобається, я ніколи й нікому не називаю його імені. Бо це немовби значить поступитись часткою дорогої тобі людини. Я справді закохався у таємничість. Здається, лише завдяки їй сучасне життя і може бути чудесне чи заманливе для нас. Звичайнісінька річ стає чарівною, якщо ми криємося з нею. Виїжджаючи з Лондона, я ніколи не кажу своїм, куди їду. Бо якби я сказав — пропала б уся насолода. Напевно, це чудна звичка, але все-таки вона вносить чимало романтичного в життя. Ти, мабуть, тої гадки, що все це страшенні дурниці?»

(Оскар Вайльд. «Портрет Доріана Грея». Переклад Р. Доценка) [47, 8-9].

Тема 6. Переклад атрибутивних сполучень

Переклад англійських атрибутивних сполучень (поєднання двох або більше іменників) обумовлений низкою факторів: 1) кількістю компонентів атрибутивного сполучення; 2) характером зв'язку між головним та залежним словом сполучення; 3) семантикою самого сполучення; 4) наявністю чи відсутністю означуваного прикметника (дієприкметника, займенника).

У перекладознавстві окремо розглядають переклад двокомпонентних атрибутивних сполучень та багатоконпонентних атрибутивних сполучень, проте між визначеними способами є низка спільних моментів.

Двокомпонентні атрибутивні сполучення перекладаються:

1. у зворотному порядку, починаючи з головного слова сполучення, при чому залежне слово стоїть у родовому відмінку: board members – члени правління, policy change – зміна політики;

2. у прямому порядку, починаючи із залежного слова, яке в українській мові стає означенням до головного слова: *students groups* – студентські групи, *school reform* – шкільна реформа;

3. за допомогою описового перекладу: *nine-men defence* – захист із 9 гравців, *two-thirds majority* – більшість у дві третіх голосів, *non-smoker compartment* – купе для некурців;

4. якщо двокомпонентному атрибутивному сполученню передують прикметник, то переклад здійснюється так, як зазначено у пунктах 1, 2, 3 зі збереженням прикметника на першій позиції: *leading world jockeys* – провідні жокеї світу, *junior hospital staff* – молодший медперсонал лікарні, *efficient public transport system* – рентабельна система комунального транспорту, *major autumn campaign* – головна осіння кампанія, *London underground tunnels* – лондонські підземні тунелі, *London Evening News* – лондонська вечірня газета «Івнінг ньюз». Проте зустрічаються випадки перекладу атрибутивних сполучень з використанням зворотного порядку слів: *Local authority staff* – працівник місцевих органів влади, *toxic action results* – наслідки токсичної дії, *human resources planning* – планування людських резервів, *dense fog patches* – пасма густого туману, *major Western states interests* – інтереси провідних західних держав, *Scottish Labour Party resolution* – резолюція лейбористської партії Шотландії;

5. також зустрічаються випадки паралельного перекладу атрибутивних сполучень за допомогою різного зворотного порядку: *Labour Government policy* – політика лейбористського уряду/ політика уряду лейбористів, *London district chairman* – голова лондонської окружної ради/ голова окружної ради Лондона.

Багатокомпонентні атрибутивні сполучення перекладаються:

1. трикомпонентні атрибутивні сполучення можуть перекладатися у прямому порядку (1-2-3 або 1-3-2): *state security police* – державна таємна поліція, *the millionaire press owners* – мільйонери-володарі преси; або зворотному, причому зворотний порядок може бути (3-1-2 або 3-2-1): *retail trade associations* – спілки роздрібною торгівлі, *US Senate seat* – місце в Сенаті США;

2. атрибутивні сполучення, які складаються з чотирьох і більше компонентів, можуть перекладатися у зворотному порядку (4-3-2-1): the UN Security Council meeting agenda – порядок денний засідання Ради Безпеки ООН, причому цей порядок може змінюватися (4-2-3-1): the House of Representatives Government Operations Committee – комісія урядових заходів палати представників, (4-1-3-2) Nobel Peace Prize Winners – лауреати Нобелівської Премії Миру, (3-4-1-2) Gloucester County Cricket Club – крикетна команда/клуб Глостерського графства.

Вправа 1.

Визначте тип атрибутивного сполучення та перекладіть його українською мовою:

1. witness testimony; 2. skills analysis; 3. night shift; 4. debt trap; 5. consumer demand; 6. television network; 7. food prices; 8. job opportunities; 9. London docks; 10. Labour group; 11. sugar steamers; 12. oil paintings; 13. school leavers; 14. oil countries; 15. wage strike; 16. forestry products; 17. economy regime; 18. pay claim; 19. crop yields; 20. livestock products; 21. a U.S. Administration official; 22. the world bagpipe championship; 23. the Tory selection procedure; 24. the world disarmament conference; 25. retail food prices; 26. New Zealand Golf Association; 27. White House press secretary; 28. all day comfort lipstick; 29. Shevchenko prize winners; 30. Manchester City Council; 31. Stockport trade unionists; 32. depot mass meetings; 33. Pittsburgh steel works; 34. the U.S. Senate seat; 35. water conservancy constructions; 36. Park Royal Vehicle factories; 37. South-East (a London district) Sports Council; 38. appeal court judges; 39. the US Negro servicemen; 40. the Girl Guide Association; 41. additional television news programmes; 42. National Health Service hospitals; 43. International amateur golf tournament; 44. the Common Market fisheries policy; 45. Strategic Arms Limitation Talks; 46. the Labour Party conference week; 47. the black-soil zone crop yields; 48. French television network facilities; 49. the entire trade union movement; 50. The preschool child care establishment; 51. the internal trade union conference; 52. Labour Shadow Home Secretary; 53. South Wales steel plants; 54. a local CBS television station; 55. large-scale US air raids; 56. (Singer's)

Sewing Machine factory; 57. the Tory Industrial Relations Act; 58. State Social Security Department (USA); 59. Trade Union Congress general secretary; 60. the International bass guitarist section.

Тема 7. Переклад інфінітива та його комплексів

Переклад англійських неособових форм дієслова, зокрема інфінітива, за твердженням більшості перекладознавців, залежить від синтаксичної функції, яку виконує відповідний інфінітив у реченні.

Англійський інфінітив переважно передається в українській мові за допомогою відповідного інфінітива, особової форми дієслова, підрядного речення та іменника.

Вчені зазначають, що переклад інфінітива залежить від тієї функції, яку він виконує у реченні. Так, якщо в реченні англійський інфінітив виконує функцію підмета, частини складного іменного або дієслівного присудків, додатка, то, як правило, в українській мові він передається за допомогою відповідного інфінітива. Наприклад: No, you **couldn't have called** her beautiful – Ні, її не можна було **назвати** гарною [32, 253].

У ролі додатка інфінітив досить часто передається за допомогою підрядного з'ясувального речення. Наприклад: I'm very glad **to have seen** you again – Я дуже радий, **що побачив** вас знову [32, 254].

Якщо інфінітив виконує синтаксичну функцію означення чи обставини у реченні, то, як стверджують дослідники, він найчастіше передається за допомогою підрядних означальних речень, що вводяться сполучниками «який, що, котрий», та підрядних обставинних речень мети, результату та наслідку. Наприклад: We made a list of things **to be taken** – Ми склали список речей, **які візьмемо** з собою [32, 254]; She wanted time **to think** it over – Їй треба було час, **щоб обміркувати** це [32, 255].

Ведучи мову про особливості перекладу інфінітивних комплексів, І.В. Корунець зазначає, що об'єктний інфінітивний комплекс, який виконує у реченні синтаксичну функцію складного додатку, може передаватися в українській мові

за допомогою як підрядного речення, так і простого інфінітива або похідного іменника від відповідного інфінітива. Наприклад: Do you want **me to take** these away? – Ви хочете, **щоб я їх забрав?** [32, 259]; He never made **me laugh** – Він ніколи не міг мене **розсмішити** [32, 260]; He heard the **blackbird sing** – Він чув **спів дрозда** [32, 260].

Подібні способи передачі застосовуються також для перекладу конструкції *for-to-infinitive construction*. Це може бути інфінітив, підрядне речення або просто особова форма дієслова. Наприклад: It would be better **for us to leave** him – Було б краще для нас **залишити** його [32, 257]; There was no room **for us to sit down** – Не було місця, **де можна було сісти** [32, 257].

Набагато різноманітнішими є способи передачі англійського суб'єктного інфінітивного комплексу, який виконує у реченні роль складного підмета. Даний зворот може перекладатися такими способами:

- За допомогою односкладного неозначено-особового речення. Наприклад: **The inmates were ordered not to try** to leave their wards – В'язням **наказали не робити** спроб залишити камери [32, 263];

- За допомогою односкладного неозначено-особового речення у поєднанні з підрядним з'ясувальним. У ролі односкладного неозначено-особового речення досить часто виступають такі речення «Бачили. Почулося. Вважають. Відомо. Кажуть. Повідомляють. Очікують» тощо. Наприклад: **He was seen the first to come** – **Бачили, що він прийшов** першим [32, 264]; **Paper is said to have been invented** in China – **Кажуть, що папір винайдений** у Китаї [32, 265].

- За допомогою безособового речення на -но, -то.

- За допомогою вставних слів або вставних словосполучень (здається, вважається, очевидно), які містяться в реченнях перекладу. Наприклад: **He seemed to be thinking** of something else – Він, **здавалося, думав** про щось зовсім інше [32, 256].

- За допомогою модальних слів у реченні. Наприклад: **The fire is certain to produce** panic in the morning – Пожежа **обов'язково зчинить** паніку вранці [32, 267].

Вправа 1.

Перекладіть наведені речення українською мовою, звертаючи увагу на переклад інфінітива:

Three and a half years ago I appealed to my fellow-countrymen **to take** the lead in weaving together a strong defensive union within the principles of the League of Nations... (65).

When I want **to read** a novel, I write one (55).

Personally I'm always ready **to learn**, although I do not always like being taught (43).

We must try **to find** ways **to starve** the terrorist and the hijacker of the oxygen of publicity on which they depend (185).

Those who expect **to reap** the blessing of freedom must, like men, **undergo** the fatigue of supporting it (146).

Like most of those who study history he learned from the mistakes of the past how **to make** new ones (183).

The Continent will not suffer England **to be** workshop of the world (52).

We have been reduced from a position of safety and power – power **to do** good, power **to be** generous to a beaten foe, power **to make** terms with Germany... (68).

If we believe a thing **to be** bad, and if we have a right **to prevent** it, it is our duty **to try to prevent** it and **to damn** the consequences (137).

It is one thing **to show** a man that he is in error, and another **to put** him in possession of truth (121).

My country is the world, and my religion is **to do** good (146).

When I first came into Parliament, Mr. Tierney, a great Whig authority, used always **to say** that the duty of an Opposition was very simple – it was, **to oppose** everything, and **propose** nothing (177).

Society needs **to condemn** a little more and **understand** a little less (131).

I question the right of that great Moloch, national sovereignty, **to burn** its children **to save** its pride (136).

Cricket is a game which the English, not being a spiritual people, have invented in order **to give** themselves some conception of eternity (132).

He had sufficient conscience **to bother** him, but not sufficient **to keep** him straight (121).

(Winston Churchill. 'Never give in!') [39].

Вправа 2.

Перекладіть наведені речення українською мовою, звертаючи увагу на переклад інфінітивних комплексів:

I don't want him to participate in our discussion.

He liked to see them work.

James watched her go away.

There's some information, I want you to obtain.

He saw the pain come into Lawson's eyes.

I was dusting the saloon, and I saw him pass.

I don't want them to say anything to me.

She gave a meaningful sigh which made him drive all the faster.

I don't let my children watch TV shows that are violent.

What made you decide to enter the competition?

But his advice didn't prove to be sound.

They chanced to find a treasure under the house.

I always seem to be waiting for things.

The Weeds house was larger than it appeared to be from the driveway.

Dave was known to be on friendly terms with more than a hundred of people.

She didn't seem to have heard the noise from the dining room.

This house is considered to have once been owned by a lady of rank.

The audience is requested to laugh softly and not to applaud.

He appears to be an eyewitness of the scene.

He is sure to look shabby and undistinguished since he doesn't pay enough attention to his suit and boots.

On the first occasion it was necessary for him to indicate his requirements to her.
It is natural for young people to talk of the universe.
They waited for the young girl to approach them.
His leg hurts so much for him to walk.
I'll get the room ready for you to rest.
I did my utmost for you to win.
Was it not strange for him to remember that episode all his life?
The boys stayed in the parlour for the family to have their supper quietly.
That was the advice for you to follow.
It's important for them to keep track of current events.

Тема 8. Переклад герундія та його комплексів

Переклад англійського герундія обумовлений виконуваною синтаксичною функцією у реченні.

Англійський герундій передається в українській мові іменником, інфінітивом, особовою формою дієслова, підрядним реченням, прислівником та дієприслівником.

Найбільш детально на способах перекладу герундія та його зворотів зупиняється І.В. Корунець. Як і інші дослідники вчений стверджує, що переклад даної неособової форми дієслова залежить від виконуваної нею синтаксичної функції у реченні. Так, у ролі підмета, англійський герундій перекладається за допомогою іменника, у ролі частини складного іменного або дієслівного присудка – за допомогою інфінітива або особової форми дієслова. Наприклад: The phone went on **shrilling** – Телефон не переставав **дзеленчати** [32, 297]. Подібне можна сказати і про синтаксичну функцію додатку та означення. Наприклад: I hated the idea of **turning out** – **Про виселення** я не допускав навіть думки [32, 297].

У синтаксичній же функції обставини англійський герундій може перекладатися, на думку І.В. Корунця, за допомогою дієприслівника, дієприслівникового звороту або підрядного обставинного речення. Наприклад:

He spoke **without shifting** his position – Він говорив, **не поворухнувшись** з місця [32, 297].

Також І.В. Корунець зазначає, що переклад англійського герундія може здійснюватися за допомогою іменника або іменникової групи у таких синтаксичних функціях як додаток. Наприклад: I look forward to **hearing** you – Чекаю **на відповідь** від тебе [32, 298].

Не виключає дослідник і інших способів перекладу англійського герундія, що може бути обумовлено синтаксичною функцією, смисловим переосмисленням у перекладі та індивідуальними перекладацькими рішеннями. При розгляді ж особливостей перекладу герундіальних комплексів вчений зазначає, що переклад здійснюється на рівні підрядного речення.

Вправа 1.

Перекладіть наведені речення українською мовою, звертаючи увагу на переклад герундія:

Education has produced a vast population able to read but unable to distinguish what is worth **reading**, an easy prey to sensations and cheap appeals (188).

No battle is worth **fighting** except the last one (153).

Patriots always talk **of dying** for their country, and never **of killing** for their country (168).

It is like **watching** a nation busily engaged **in heaping** up its own funeral pyre (153).

It is a good thing to follow the First Law of Holes; if you are in one, stop **digging** (80).

When society requires to be rebuilt, there is no use **in attempting** to rebuild it on the old plan (136).

In politics, there is no use **looking** beyond the next fortnight (13).

The man who is denied the opportunity **of taking decisions** of importance begins to regard as important the decisions he is allowed to take (148).

There is no subtler, no surer means **of overturning** the existing basis of society than to debauch the currency (106).

I am ready to meet my Maker. Whether my Maker is prepared for the ordeal **of meeting** me is another matter (43).

Our difficulties and dangers will not be removed **by closing** our eyes to them. They will not be removed **by mere waiting** to see what happens; nor will they be removed by a policy of appeasement (170).

Our great democracies still tend to think that a stupid man is more likely to be honest than a clever man, and our politicians take advantage of this prejudice **by pretending** to be even more stupid than nature made them (168).

The Right Honourable gentleman caught the Whigs **bathing** and walked away with their clothes (52).

Negotiating with de Valera is like **trying to pick** up mercury with a fork (121).
(Winston Churchill. 'Never give in!') [39].

Тема 9. Переклад дієприкметника I, II та їх комплексів

Переклад англійського дієприкметника I, II, як і інших неособових форм дієслова, обумовлений виконуваною синтаксичною функцією.

Англійський дієприкметник I, II передається в українській мові відповідним дієприкметником чи дієприслівником, підрядним реченням та прикметником.

The house was alive with **running** voices. – Будинок наповнювали голоси, **що лунали** повсюди [32, 269].

Having gained her degree, she was doing no more reading. – **Отримавши** ступінь, вона вже не відводила стільки часу на читання [32, 271].

Her face with **swollen** eyes and **swollen** lips looked terrible. – Її обличчя з **підпухлими** очима та **розпухлими** губами мало жахливий вигляд [32, 270].

Переклад дієприкметникового комплексу у ролі складного додатку здійснюється за допомогою підрядного з'ясувального речення, при чому дієслово підрядного речення вживається у недоконаному виді. У поодиноких випадках в українській мові може вживатися підрядне обставинне речення або навіть просто іменник.

He heard **her moving** about the room. – Він чув, **як вона ходила** по кімнаті [32, 274].

I heard **someone weeping**. – Я чув, **як хтось плакав (чийсь плач)** [32, 275].

I heard **his name mentioned** in the crowd. – Я чув, **що його ім'я називали** у натовпі [32, 276].

Переклад самостійного дієприкметникового комплексу може здійснюватися в українській мові за допомогою підрядного речення, яке вводить сполучниками (оскільки, через те, після того, коли) або окремого самостійного речення (зі сполучниками і, а, причому).

This duty done, we unfilled our glasses. – **Оскільки з цим було вирішено**, ми осушили келихи [32, 281].

With so much at stake, he didn't want to appear inhospitable. – **Коли стільки ставилося на карту**, він хотів здаватися якомога гостиннішим [32, 281].

The reaction was immediate, **Pearson almost shouting**. – Реакція була негайною. **Причому Пірсон мало не закричав** [32, 288].

Вправа 1.

Перекладіть наведені речення українською мовою, звертаючи увагу на переклад дієприкметника I, II:

That fatal drollery **called** a representative government (54).

It is a riddle **wrapped** in a mystery inside an enigma... (39).

An ambassador is an honest man **sent** to lie abroad for the good of his country (203).

The world is becoming like a lunatic asylum **run** by lunatics (120).

It would be desirable if every government when it comes to power, should have its old speeches **burned** (176).

English policy is to float lazily downstream, occasionally **putting** out a diplomatic boathook to avoid collisions (169).

Nothing, nothing will induce the governments of East and West to allow us to live except a vast movement of public protest **deciding** – “We will have the human continue in spite of the politicians” (169).

One of the symptoms of **approaching** nervous breakdown is the belief that one's work is terribly important...(168).

I was a voice **crying** in the wilderness and had, therefore, to cry loudly (178).
(Winston Churchill. 'Never give in!') [39].

Вправа 2.

Перекладіть наведені речення українською мовою, звертаючи увагу на переклад дієприкметникових комплексів:

She glanced back and saw the stranger following her slowly.

The younger man's face was strained, the tears streaming.

But Henry VIII being dead, nothing was done.

His door being shut, she softly opened it and spoke to him.

Miss Lawson stood in the doorway smiling rather foolishly after them, her mouth a little open.

The morning broke, they saw the traces of his fall.

A car was parked up in the middle of the floor with its bonnet open.

His expression was serious, his eyes being troubled.

My private station being that of a university professor, I was naturally deeply interested in the system of education in England.

She was lying asleep, with her face sort of on the side of the pillow.

Тема 10. Переклад англійського пасивного стану

Традиційно перекладознавці ведуть мову про такі способи передачі англійського пасивного стану в українській мові: 1. використання в українському перекладі зворотної форми дієслова на -ся, безособової форми на -но чи -то, форми дієслова третьої особи множини; 2. використання в українському перекладі неособової форми дієслова (тобто інфінітива); 3. використання в українському перекладі дієслова в активному стані, причому додаток англійського речення стає підметом в українському реченні; 4. пасивний інфінітив у складі складного модального присудка перекладається в українській

мові неособовою формою дієслова (тобто інфінітивом); 5. застосування дієслова бути (форма залежно від часу) та пасивного дієприкметника.

Вправа 1.

Перекладіть наведені речення українською формою, звертаючи увагу на переклад англійського пасивного стану:

The question was often put to me but I never answered it.

‘Where is Frank?’ ‘He’s being taken care of’.

It was decided that their marriage should take place in December.

He had been seen to nod in quiet agreement with his wife’s words.

Bell was looked on as a sweet-tempered young man.

I noticed at once that the room had been recently tidied.

It was explained to us that the men I those days had almost no chance of protecting themselves against such monsters.

‘Where did you hear that?’ ‘I was told by a man I know’.

Blair is not in his room, and his bed hasn’t been slept in.

Next day no reference was made to the scene.

Eric was silent, too, wondering uneasily where he was being taken.

None of the boys liked the new teacher, but French got taught.

And of course I was lied to as usual.

Mr Smith was expected to return shortly.

I had been given a card to the Club and in the afternoon I used to go there to play bridge.

The meal was somehow finished with, everyone moved out of doors.

Small feet were heard running in the hall.

We ought to deal with the problem before it got talked about.

Customers are requested not to leave their bags unattended.

The wine is best served at a room temperature.

Тема 11. Переклад українських односкладних речень

Вживання односкладних речень властиво українській мові на відміну від англійської мови, що обумовлено структурними розбіжностями двох мов. При перекладі українських односкладних речень англійською мовою відбувається заміна речення при перекладі на двоскладне завдяки введенню підмета (набагато рідше присудка) у речення перекладу. Підмет може бути виражений як займенником, так і іменником, або конструкціями *it is, there is* тощо. При перекладі може відбуватися зміна активного стану дієслова на пасивний. Причому певний відсоток українських односкладних речень або залишається при перекладі без змін, або опускається.

Вправа 1.

Проаналізуйте переклад наведених українських односкладних речень:

Шукаєте правди!.. Нової? (63).

You are seeking Truth! New Truth! (61).

І нарешті **виходжу** до самотнього домика... (4).

Finally **I come** to the solitary cottage... (2).

І мовчки **одійшов** (136).

He withdraws in silence (134).

Слухай! Дозволь їй випустити! (127.)

Listen! Let her go! (125).

Де вас **забрали?** (58).

Where **were you taken** from? (56).

Так! — **схопили** нарешті й другий кінець моєї душі! (144).

Yes! At last **they have seized** the other end of my soul! (142.)

Сонце-мідь, і неба **не видно** (55).

The sun is like copper and **the sky is hidden** (53).

...А надвечір південну частину околиці **було захоплено. Мусіли йти** на північ, **залишили** город (133).

Towards evening **the southern district is taken. We are forced to move north,** leaving the city (131).

Вечоріло (114).

Evening is drawing on (112).

... і надворі **стало порожньо** (151).

And **the yard** outside **clears** rapidly (149).

Може, **треба інакше зробити?** (67).

Perhaps **something else should be done?** (65).

Північна **тьма** (99). **Darkness** from the north (97).

Штаб Духоніна! (56) **Dukhonin's staff!** (54)

Інший **спаситель** світу?.. (42). Another **savior** of the World? (40).

Який **вихід??** (81). A **way** out? (79).

...**Шість** на моїй совісті? (61) **Six** on my conscience (59).

Сину! мій м'ятежний **сину!** (10). Son! My rebellious **son!** (8).

Тоді **дні** перед грозою (47).

These are the days before the thunderstorm (45).

“Але який **вихід?**” (84).

But **is there a way** out? (82).

В городі — **тьма**. І тут — **тьма...** (57).

The **city is dark**. And here **it is dark...** (55).

Наші назад: з позиції на позицію: на фронті — **паніка**, в тилу — **паніка**. Мій батальйон наготові (158).

Our **men are withdrawing** from position to position: **there is a panic** at the front, **there is a panic** at the rear. My battalion is ready (156).

(Микола Хвильовий. «Мати») [36].

(Mykola Khvyliovyy. ‘Mother’. Translated by Anatole Bilenko) [37].

Тема 12. Граматичні трансформації при перекладі

Традиційно у перекладознавстві виділяють такі граматичні трансформації, як граматичні заміни (словоформ, частин мови, членів речення, типів речення),

граматичні перестановки, членування та об'єднання речень. Застосування граматичних трансформацій є комплексним, вона визначається різносистемністю англійської та української мов.

Вправа 1.

Порівняйте тексти оригіналу та перекладу та визначте, які граматичні трансформації були застосовані перекладачем у процесі перекладу:

«The studio was filled with the rich odor of roses, and when the light summer wind stirred amidst the trees of the garden there came through the open door the heavy scent of the lilac, or the more delicate perfume of the pinkflowering thorn.

From the corner of the divan of Persian saddle-bags on which he was lying, smoking, as usual, innumerable cigarettes, Lord Henry Wotton could just catch the gleam of the honey-sweet and honey-colored blossoms of the laburnum, whose tremulous branches seemed hardly able to bear the burden of a beauty so flame-like as theirs; and now and then the fantastic shadows of birds in flight flitted across the long tussore-silk curtains that were stretched in front of the huge window, producing a kind of momentary Japanese effect, and making him think of those pallid jade-faced painters who, in an art that is necessarily immobile, seek to convey the sense of swiftness and motion. The sullen murmur of the bees shouldering their way through the long unmown grass, or circling with monotonous insistence round the black-crocketed spires of the early June hollyhocks, seemed to make the stillness more oppressive, and the dim roar of London was like the bourdon note of a distant organ.

In the centre of the room, clamped to an upright easel, stood the full-length portrait of a young man of extraordinary personal beauty, and in front of it, some little distance away, was sitting the artist himself, Basil Hallward, whose sudden disappearance some years ago caused, at the time, such public excitement, and gave rise to so many strange conjectures.

As he looked at the gracious and comely form he had so skilfully mirrored in his art, a smile of pleasure passed across his face, and seemed about to linger there. But he suddenly started up, and, closing his eyes, placed his fingers upon the lids, as though

he sought to imprison within his brain some curious dream from which he feared he might awake.

‘It is your best work, Basil, the best thing you have ever done,’ said Lord Henry, languidly. ‘You must certainly send it next year to the Grosvenor. The Academy is too large and too vulgar. The Grosvenor is the only place.’

‘I don’t think I will send it anywhere,’ he answered, tossing his head back in that odd way that used to make his friends laugh at him at Oxford. ‘No: I won’t send it anywhere’».

(Oscar Wilde. ‘The Picture of Dorian Gray’) [46, 9-10].

«Робітню художника сповнювали густі пахощі троянд, а коли в садку знімався літній легіт, він доносив крізь відчинені двері то п'янкий запах бузкового цвіту, то погідніший аромат рожевих квіток шипшини.

З перського дивана, де лежав лорд Генрі Воттон, курячи своїм звичаєм одну по одній незліченні цигарки, можна було побачити лише блиск золотаво-ніжного, як мед, цвіту верболозу, чие тремтливє віття, здавалося, насилу витримувало тягар полум'яної краси. Зрідка на довгих шовкових шторах величезного вікна миготіли химерні тіні птахів, утворюючи на мить щось подібне до японського малюнка, і тоді лорд Генрі думав про блідолицих художників із Токіо, які засобами мистецтва, з природи своєї статичного, намагалися передати відчуття швидкості й руху. Ще більш угнічувало тишу сердите гудіння бджіл, що пробиралися високою невикошеною травою чи монотонно й настійливо кружляли біля покритих золотистим пилком вусиків розлогої жимолості. Невиразний клекіт Лондона долинав, наче басова нота далекого органа.

Посеред кімнати стояв на мольберті зроблений у повен зріст портрет надзвичайно вродливого юнака, а перед портретом дещо віддалік сидів сам художник, Безіл Голворд, раптове зникнення якого кілька років тому так схвилювало все лондонське товариство і викликало чимало найрозмаїтіших здогадок.

Художник дивився на прегарну юнакову постать, що її він так майстерно виобразив на полотні, і обличчя йому опромінював задоволений усміх. Раптом він схопився і, заплющивши очі, притис пальці до повік, наче силкуючись утримати в пам'яті якийсь чудовий сон і боячись пробудитись.

— Це твоя найкраща робота, Безіле, найкраща з усіх, що ти створив, — мляво сказав лорд Генрі. — Ти конче повинен надіслати її наступного року на виставку в "Гровнер". Тільки не до академії — зали академії занадто великі й вульгарні. Там вічно або так багато людей, що за ними не видно картин, або так багато картин, що за ними не видно людей. Одне жахливе, а друге ще гірше. Ні, Гровнер — це єдине відповідне місце.

— Я взагалі не збираюся її виставляти, — відгукнувся Безіл, кумедно закидаючи голову — характерний рух, з якого кпили його приятелі ще в Оксфорді. — Ні, я не виставлятиму її ніде».

(Оскар Вайльд. «Портрет Доріана Грея». Переклад Р. Доценка) [47, 11-12].

Тема 13. Компресія при перекладі з англійської мови українською

О.О. Селіванова у своїй термінологічній енциклопедії визначає компресію як «вияв мовної економії, стягнення складеної номінативної одиниці до одного графічного слова при збереженні семантики вихідної сполуки (заліковка, електричка). Різновидом компресії може бути й аббревіація за умови скорочення слова чи сполуки до звуків і букв, складів, частин слів» [27, 231].

Узагальнено компресію розуміють як економію мовленнєвих засобів для вираження того ж змісту. Явище компресії досить широко розповсюджено у мовленні будь-якої мови. Як прийом синхронного перекладу, компресія стає можливою в силу надлишковості мовних форм, які спостерігаються у тематичній складовій повідомлення. В той же час навик компресії слугує полегшенню побудови мовлення в екстремальних умовах синхронного перекладу. В залежності від тих мовленнєвих засобів, які підлягають скороченню, компресія мовлення може бути складовою, синтаксичною, лексичною і семантичною.

Розрізняють такі терміни як компресія тексту та мовленнєва компресія. Компресія тексту – це перетворення вихідного тексту з метою надати йому більш стислої форми. Компресія тексту досягається шляхом опущення надлишкових елементів висловлення, елементів, які відтворюються з контексту і позамовної ситуації, а також за рахунок використання більш компактних структур. Мовленнєву компресію визначають як зменшення складової величини вихідного тексту за рахунок позбавлення від одиниць мовлення, які несуть другорядну інформацію, а також за рахунок лексичних і граматичних трансформацій. Це засіб, який сприяє зменшенню обсягу повідомлення без нанесення суттєвого збитку виконанню завдання, що його ставить перед собою перекладач. Така компресія здійснюється за рахунок синонімічної або близької до неї заміни частин висловлення із скороченням складової величини, а також шляхом опущення відрізків мовлення, які або дублюють смисловий зміст попередніх відрізків, або несуть інформацію, яка міститься у ситуації спілкування.

Під компресією В.І. Карабан розуміє «будь-яке скорочення кількості елементів речення або вилучення елементів речення при перекладі [16, 270].

Причини застосування компресії при перекладі з англійської мови українською також обумовлені граматичними розбіжностями двох мов, перш за все відмінностями у категорії присвійності, зокрема вживання англійських присвійних займенників, частотне вживання слів широкої семантики в англійській мові та слів-замісників, типу займенника *one*, дієслова *to do*. Компресія при перекладі може виникнути і при заміні англійського підрядного речення на словосполучення. До випадків застосування компресії також зараховують об'єднання речень.

Вправа 1.

Визначте причини застосування компресії при перекладі з англійської українською:

While **my aunt** was ladling out my stirabout he said, as if returning to some former remark **of his** (2).

Поки **тітка** накладала мені каші, він, ніби повертаючись до якоїсь незакінченої думки, мовив... (94).

My uncle explained to old Cotter (2).

Дядько пояснив старому Коттеру (94).

He began to puff at **his pipe**, no doubt arranging his opinion in his mind (2).

Він попахкав **люлькою**, збираючи до купи свої думки (94).

Even as he raised his large trembling hand to **his nose** little clouds of smoke dribbled through his fingers over the front **of his coat** (4).

Коли він набирав дрібку табаки й підносив свою велику тремтячу руку **до носа**, хмарки пилу втікали йому крізь пальці й осідали **на пальці** (95).

Every night **as I gazed up** at the window **I said** softly **to myself** the word paralysis (1).

Щовечора, **вдивляючись** у вікно, я пошепки **повторював** слово «параліч» (94).

As I walked along in the sun I remembered old Cotter's words and tried to remember what had happened afterwards in the dream (6).

Простуючи вулицею, я згадав слова старого Коттера і спробував пригадати, що ж сталося потім уві сні (96).

When we were making the last arrangements on the eve we were all vaguely excited (17).

Напередодні, **домовившись** про все, ми були трохи збуджені (69).

My aunt went in and the old woman, seeing **that I hesitated to enter**, began to beckon to me again repeatedly with her hand (6).

Тітка зайшла, а стара, побачивши **мої вагання**, кілька разів повторила свій жест, щоб я не барився (96).

Nannie gave the lead and we three knelt down at the foot of the bed (6).

За прикладом Ненні ми з тіткою стали навколішки в ногах ліжка (96).

They were always falling out now **but when they were boys** together they used to be the best of friends: but such was life (51).

Тепер вони завжди сперечалися, **хоча хлопцями** були найкращими друзями: але таке вже життя (74).

We arranged to go along the Wharf Road **until we came to the ships**, then to cross in the ferryboat and walk out **to see** the Pigeon House (16).

Ми зібралися піти упродовж пристані **аж до пароплавів**, потім ми перетнемо річку на поромі і прогуляємося **до** Піджен Хаус (69).

Then the two next-door girls **handed round** the nuts (55).

Потім дві сусідські дівчини **частували** всіх горіхами (76).

When she **got outside** the streets were shining with rain and she was glad of her old brown waterproof (50).

Коли вона **вийшла**, вулиці блищали від дощу, і вона була задоволена, що одягла свій старенький брунатний дощовик (74).

In a few seconds he opened **his eyes** and **looked about him** (93).

За кілька секунд він розплющив **очі й роззирнувся** (82).

Then she took off her working skirt and **her house-boots** and **laid** her best skirt **out** on the bed and her tiny dress-boots beside the foot of the bed (50).

Потім вона зняла свою робочу спідницю **та капці** і **поклала** свою кращу спідницю на ліжко, а свої крихітні вихідні черевички поставила біля підніжжя ліжка (74).

My idea is: let a young lad **run about** and play with young **lads of his own age** and not be... (3).

Я ось що думаю: нехай малий **приятелює** і грається зі своїми **однолітками**, а не... (95).

She **seemed to be somewhat disappointed** at my refusal and went over quietly to the sofa where she sat down behind her sister (7).

Трохи **засмучена** моєю відмовою, вона пішла і сіла на канапі поруч із сестрою (97).

Nannie had leaned her head against the sofa-pillow and **seemed about to fall asleep** (7).

Ненні схилила голову на подушку й **наче заснула** (97).

Then she put it back again in **her pocket** and gazed into the empty grate for some time **without speaking** (8).

Тоді сховала її назад до **кишені** й деякий час **мовчки** вдивлялася в порожній камін (98).

She was sure they would but she could not help thinking **what a pity it was** Alphy and Joe were not speaking (51).

Вона була певна – так воно і буде, але вона мимоволі думала, що, **на жаль**, Алфі і Джо не розмовляють один з одним (74).

IT WAS Joe Dillon who introduced the Wild West to us (11).

Саме Джо Ділон познайомив нас із Диким Заходом (68).

He supposed the bag was full of good things for **the little ones** and said it was only right that the youngsters should enjoy themselves while they were young (52).

Він гадав, що її пакунок повний різних солодоців для **малюків**, і сказав, що все правильно: нехай діти насолоджуються життям, поки ще малі (75).

His marriage was a very **unhappy one** (110).

Його шлюб був дуже **невдалим** (88).

He suddenly noticed a rather **odd thing** (123).

Раптом він помітив щось досить **дивне** (78).

But there was **one thing more**, and it bothered him more (111).

Але було ще **одне**, що турбувало його більше (89).

And that was the **most terrifying thing** of all (99).

І це було **найжахливіше** з усього (86).

(Joyce J. 'Dubliners') [43]

(Джеймс Джойс. «Дублінці». Перекладачі Е. Гончаренко та Р. Скакун) [44; 45].

Тема 14. Декомпресія при перекладі з англійської мови українською

«Декомпресія при перекладі – це збільшення з різних об'єктивних причин обсягу речення цільової мови у порівнянні з обсягом речення мовою оригіналу»

[16, 294]. Причинами декомпресії є особливості граматичної і лексичної будови мов, а також відмінності норм і традицій мовлення різними мовами.

З двох паралельних текстів англійською і українською мовою більшим за обсягом переважно буває, як правило, український текст. Однією з причин цього є більша, ніж в українському мовленні, тенденція англійського мовлення до стислості, лаконічності та компресії мовних засобів. Таке твердження не слід розуміти як правильне стосовно всіх ситуацій – воно просто констатує найзагальнішу тенденцію.

Вчені виділяють низку випадків, коли застосовується декомпресія при перекладі з англійської мови українською. Перш за все застосування декомпресії пов'язано з вживанням в англійській мові неособових форм дієслова, таких, як інфінітив, герундій, дієприкметник I, II та їх комплексів, особливо складний підмет та складний додаток. На додаток, декомпресія при перекладі з англійської мови українською може бути викликана необхідністю розгорнути англійське словосполучення до підрядного речення або навіть окремого самостійного речення. До випадків декомпресії також зараховують членування речення при перекладі.

Вправа 1.

Визначте причини застосування декомпресії при перекладі з англійської українською:

I never saw this great-uncle but **I'm supposed to look like him**—with special reference to the rather hard-boiled painting that hangs in Father's office (10).

Я ніколи не бачив свого двоюрідного діда, **але кажуть, ніби я схожий на нього** — засвідчувати це має його досить грубий портрет, що висить у батьковому кабінеті (15).

She's said to be very beautiful by people who ought to know (32).

Вона красуня — так кажуть усі, хто розуміє (37).

Would you like to hear? (56).

Слухай, Ніку, **хочеш знати, що я сказала**, коли вона народилась? (61).

... but her brother began throwing mean looks in my direction so when she went on her vacation in July **I let it blow quietly away** (78).

...але її брат почав дивитися на мене вовком, тож коли в липні вона поїхала у відпустку, **я скористався з цього, щоб поставити крапку** (83).

I didn't want you to think I was just some nobody (45).

Щоб ви не думали, ніби я якийсь там нуль без палички (50).

I've heard it said that Daisy's murmur was only **to make people lean toward her**; an irrelevant criticism that made it no less charming (112).

Кажуть, я чув, ніби Дейзі говорить стишеним голосом тільки для того, **щоб змусити співрозмовника нахилитися** ближче до неї; сміховинний закид, який анітрохи не применшує її чарівності (117).

Jordan's party were calling impatiently to her from the porch but she lingered for a moment **to shake hands** (32).

Супутники Джордан уже стояли біля виходу й нетерпляче гукали до неї, але вона зупинилася, **щоб потиснути мені руку** (37).

He jumped off **to give me a better view** (98).

Він зіскочив з підніжка, **щоб я оглянув її в усій красі** (102).

It was hard to realize that a man in my own generation was **wealthy enough to do that** (25).

Навіть важко було повірити, що в моєму поколінні є люди **настільки багаті, що можуть дозволити собі таке** (30).

I graduated from New Haven in 1915, just a quarter of a century after my father, and a little later I participated in that delayed Teutonic migration **known as the Great War** (55).

1915 року, рівно через двадцять п'ять років після мого батька, я завершив вищу освіту в Нью-Хейвені, а трохи згодом узяв участь у тій запізнілій міграції тевтонських племен, **яке заведено називати Великою світовою війною** (60).

As we crossed Blackwell's Island a limousine passed us, **driven by** a white chauffeur, in which sat three modish Negroes, two bucks and a girl (84).

На Блеквелл-Айленді ми обминули лімузин, у **якому білий шофер** віз трьох розчепурених негрів, двох кавалерів і дівчину (89).

Filled with faces **dead and gone**. Filled with friends **gone** now forever (108).

Скільки облич, **яких ніколи більше не побачиш**. Скільки друзів, **яких уже нема в живих** (113).

... while trying to look pleasantly interested and **a little deaf** I followed Daisy around a chain of **connecting verandas** to the porch in front (23).

... а я, зображуючи галантну зацікавленість і водночас **удаючи, ніби трохи недочуваю**, обійшов з Дейзі будинок; уже зовсім споночіло, **коли веранди, що сполучалися між собою**, вивели нас знову на центральну терасу (28).

Most of the **remaining women** were now having fights with men **said** to be their husbands (63).

Більшість дам, які ще лишалися тут, сварилися тепер з панами, **що, очевидно, називали себе їхніми чоловіками** (67).

At high tide in the afternoon **I watched his guests diving** from the tower of his raft or **taking the sun** on the hot sand of his beach while his two motor-boats slit the waters of the Sound, drawing aquaplanes over cataracts of foam (42).

Вдень, під час припливу, **я бачив, як його гості стрибають у воду** з вишки на причалі або **засмагають на гарячому піску** його пляжу, а два його моторні катери розтинають хвилі протоки, й за ними у вирі шумовиння злітають акваплани (46).

He **saw me looking with admiration** at his car (91).

Він помітив, **що я милуюся його машиною** (95).

I saw the skins of tigers flaming in his palace on the Grand Canal; **I saw him opening a chest of rubies to ease**, with their crimson-lighted depths, the gnawings of his broken heart (123).

Мені уявилися тигрові шкури, **що пламеніли в покоях його палацу** на Великому каналі, уявилося, **як він відчиняє скриньку**, наповнену рубінами, **щоб багряним блиском їхніх граней утамувати** біль свого розбитого серця (128).

Among the broken fragments of the last five minutes **at table** I remember the candles **being lit again, pointlessly**, and I was conscious of wanting to look squarely at every one and yet to avoid all eyes (43).

З останніх п'яти хвилин, **проведених за столом**, мені запам'яталися лише вогники свічок, **що їх не знати чому знову запалили**, і моє бажання дивитися всім просто в очі й водночас уникати їхніх очей (47).

You can't stop going with an old friend on account of rumors and on the other hand **I had no intention of being rumored into marriage** (52).

Негоже рвати давню дружбу з дівчиною через якісь плітки, та, з іншого боку, **мені зовсім не хотілося, щоб ті плітки врешті довели мене до шлюбу** (56).

The nature of Mr. Tostoff's composition eluded me, because just as it began my eyes fell on Gatsby, **standing alone on the marble steps and looking** from one group to another with approving eyes (77).

Я, однак, так і не збагнув суті композиції містера Тостова, бо тільки-но її заграли, я раптом побачив Гетсбі. **Він стояв на мармурових сходах і задоволено роздивлявся** на своїх гостей, перебігаючи очима від столика до столика (82).

She turned her head as there was a light, dignified knocking at the front door (109).

І тут же вона озирнулася. **Хтось неголосно, з гідністю стукав у вхідні двері** (113).

It was a body **capable** of enormous leverage—a cruel body (64).

Це було тіло, **в якому вчувалася мертва хватка**, — жорстоке тіло (64).

My family have been prominent, **well-to-do people** in this middle-western city for three generations (3).

Я належу до заможної родини, **яка от уже в третьому поколінні відіграє значну роль у житті нашого середньозахідного міста** (7).

(F. Scott Fitzgerald. 'The Great Gatsby') [41].

(Ф.С. Фітцджеральда «Великий Гетсбі») [42].

Тема 15. Переклад науково-технічних текстів

На початку виконання перекладу тексту відповідного функціонального стилю перекладач повинен зробити передперекладацький аналіз тексту, визначивши його функціональну та жанрову приналежність, тип домінуючої інформації, адресанта та адресата тексту, час і місце створення тексту. Чому це настільки важливо для перекладача? У перекладознавстві є традиційним розподіл текстів за типом домінуючої інформації, яка впливає на вибір мовних засобів для оформлення відповідного тексту в оригіналі і потребує правильного відтворення при перекладі. Традиційно ведуть мову про виділення у тексті когнітивної, оперативної, емоційної та естетичної інформації. Так, наприклад, когнітивна інформація домінує у науково-технічних текстах, науково-популярних текстах, енциклопедичних текстах, документах, об'явах, ділових листах тощо. На додаток до когнітивної інформації оперативна інформація має свої мовні засоби вираження у законодавчих текстах, релігійних (зокрема проповідях), інструкціях та рецептах. Емоційна інформація переважає у публіцистичних текстах, промовах, рекламі, мемуарах та белетристиці. Естетична інформація оформлює художні тексти та художню публіцистику.

Для науково-технічних текстів властивим є вживання

- 1) мовних засобів на підвищення щільності подачі інформації (скорочення, схеми, креслення, графіки);
- 2) термінів;
- 3) нейтрального шару лексики, загальнонаукової лексики, розгорнутої синонімії;
- 4) теперішнього часу дієслова;
- 5) пасивних конструкцій, безособових та неозначено-особових речень;
- 6) розгорнутих синтаксичних конструкцій;
- 7) складних слів, абстрактної лексики, віддієслівних іменників.


Зрозуміло, що це загальні риси, які потребують правильного відтворення при перекладі. Кожен окремий жанр тексту може мати свої відмінності, які вирізняють його від інших текстів відповідного функціонального стилю. Так,

наприклад, текст інструкції (споживчої, відомчої, посадової) на додаток до мовних засобів вираження когнітивної інформації містить мовні засоби вираження оперативної інформації. Це вживання дієслова у наказовому способі, використання кліше, вживання модальних дієслів та чергування малих та середніх за обсягом речень.




Вправа 1.

Перекладіть наведений текст українською мовою:

FIRST TIME USE

To remove any manufacturing debris select the "Synthetics" programme at a temperature of 60°C. Pour a small quantity of detergent powder into the main wash  compartment of the detergent dispenser (maximum 1/3 of the quantity the detergent manufacturer recommends for lightly soiled laundry). Start the programme **without adding any laundry**.

DAILY USE

Prepare your laundry according to the recommendations in the "HINTS AND TIPS" section. Load the laundry, close the drum door and check that it is closed properly. Pour in the detergent and any additives. Observe the dosing recommendations on the detergent pack. Close the lid. Turn the programme selector to the desired programme and select any option if needed. The display shows the duration of the selected programme (in hours and minutes), and the indicator for the "Start/Pause" button flashes. The temperature and spin speed can be changed by pressing the "Temperature" button or the "Spin" button. Open the tap and press the "Start/Pause"  button to start the wash cycle. The "Start/Pause"  indicator will light up and the door will be locked. Due to variations in load and temperature of inlet water, the remaining time is newly calculated in certain programme phases. If this is the case, an animation  appears on the time display.

PAUSE OR CHANGE A RUNNING PROGRAMME

To pause the wash cycle, press the "Start/Pause" ▷ button, the indicator light blinks. Select any new programme, temperature, options or spin speed if you wish to change those settings. Press the "Start/Pause" ▷ button again to start the wash cycle from the point at which it was interrupted. Do not add detergent for this programme.

DOOR OPEN INDICATOR

Before starting and after the end of a programme, the "Door open" indicator lights to show that the lid can be opened. As long as a wash programme is running, the lid remains locked and must on no account be forced open. In case you have an urgent need to open it during a running programme, for example to add more laundry, or to remove laundry which was loaded by mistake, press the "Start/Pause" ▷ button. If the temperature is not too high, the "Door open" indicator light turns on. It may last a while until you can open the lid. Press "Start/Pause" ▷ to proceed with the programme again.

PROGRAMME END

The "Door open" indicator lights up and the display shows **End**. Turn the programme selector to the "O" position and close the water tap. Open the lid and drum and unload the machine. Leave the Lid open for some time to allow the interior of the machine to dry. After about a quarter of an hour, the washing machine will switch off completely to save energy. To cancel a running programme before the end of cycle, press the "Reset/Drain" button for at least 3 seconds. The water is drained out. It may last a while until you can open the lid.

Тема 16. Переклад офіційно-ділових текстів

При перекладі офіційно-ділових текстів також потрібно враховувати, що в цих тестах будуть домінувати мовні засоби оформлення когнітивної та оперативної інформації. Серед них виділимо: 1) вживання кліше; 2) дієслів та модальних конструкцій припису; 3) архаїзмів; 4) теперішнього часу дієслова; 5) пасивних конструкцій; 6) розгорнутих синтаксичних конструкцій, однорідних членів речення, умовних речень.

Вправа 1.

Перекладіть наведений текст українською мовою:

«Winston S. Churchill to Queen Elizabeth

3 February 1941

Madam,

I am very glad that Your Majesty found Fowlers' Dictionary entertaining. He is a real master of his subject, always sensible, lucid and practical, and above all never a pedant. He liberated me from many errors and doubts e.g. 'I should have liked to have been there' instead of the simple 'I sh'd have liked to be there'.

We are both looking forward to lunching tomorrow with Your Majesties.

Yours faithful servant,

Winston S. Churchill (171)».

(The Churchill War Papers. Volume III. The Ever-Widening War. 1941) [40].

Вправа 2.

Перекладіть наведений текст українською мовою:

«War Cabinet: minutes

3 February 1941

5 p.m.

The Prime Minister informed the War Cabinet of certain recent developments of policy.

- (1) The evidence in our possession showed that the Bulgarian Government were conniving at the German infiltration into their country. Aerodromes were being constructed and hutments were going up, and it was only a question of a short time before Germany would be in position to compel Turkey to fall in with her wishes, under threat of the bombing of Istanbul and Adrianople.
- (2) The Chief of the Air Staff had argued strongly in favour of a simultaneous infiltration by British air units into Turkish territory, as the only effective means of stiffening the Turkish resistance.
- (3) A message had been sent to the President offering co-operation of ten squadrons of the Royal Air Force. In his absence the message was delivered to

the Turkish Foreign Minister. The Turkish Foreign Minister had viewed our offer with some dismay and had said that he could give no final answer without consulting the Turkish President and Prime Minister. He affected to regard as exaggerated the reports of the German penetration into Bulgaria. He had also argued that the acceptance of our offer would be tantamount to a declaration of war on Germany, for which his country was not ready.

(4) If the German plan was allowed to develop unhindered, there was every prospect that South Eastern Europe would witness this spring a repetition of last spring's events in Scandinavia and the Low Countries.

This message was now being communicated to the Turkish President (172-173)». (The Churchill War Papers. Volume III. The Ever-Widening War. 1941) [40].

Тема 17. Переклад публіцистичних текстів

На відміну від науково-технічних та офіційно-ділових текстів у публіцистичних текстах на перший план виходить емоційна інформація, яка має свої мовні засоби оформлення. Серед них виділимо: 1) вживання лексики як високого, так і розмовного стилю; 2) вживання різних часових форм дієслова; 3) вживання модальних дієслів, вставних конструкцій; 4) вживання активного стану дієслова; 5) ведення оповіді від першої особи; 6) вживання образних засобів – фразеологізмів, порівнянь, метафор, інтертекстуалізмів, емпізи, риторичних питань; 7) хронологічне порушення оповіді.

Вправа 1.

Перекладіть наведений текст українською мовою:

Chapter I

Childhood

«My mother made the same brilliant impression upon my childhood's eye. She shone for me like the Evening Star. I loved her dearly – but at a distance. My nurse was my confidante. Mrs Everest it was who looked after me and tended all my wants. It was to her I poured out my many troubles, both now and in my schooldays. Before she came to us, she

had brought up for twelve years a little girl called Ella, the daughter of a clergyman who lived in Cumberland. ‘Little Ella’, though I never saw her, became a feature in my early life. I knew all about her; what she liked to eat; how she used to say her prayers; in what ways she was naughty and in what ways good. I had a vivid picture in my mind of her home in the North country. I was also taught to be very fond of Kent. It was, Mrs Everest said, ‘the garden of England’. She had been born in Chatham, and was immensely proud of Kent. No country could compare with England. Ireland, for instance, was nothing like so good. As for France, Mrs Everest, who had at one time wheeled me in my perambulator up and down what she called the ‘Shams Elizzie’, thought very little of it. Kent was the place. Its capital was Maidstone, and all around Maidstone there grew strawberries, cherries, raspberries and plums. Lovely! I always wanted to live in Kent» (5).

(Winston Churchill. ‘My Early Life’) [36].

Тема 18. Реферативний та анотаційний переклад

Реферативний переклад – це скорочена, неповна форма відтворення тексту оригіналу при перекладі. Існує два підходи до розуміння реферативного перекладу. Перший з них, це відтворення окремих фрагментів тексту оригіналу при перекладі. Друга, це скорочене відтворення основного змісту оригінального тексту. Тобто перекладач обирає найсуттєвіші фрагменти тексту, згодом групує їх у новий зв’язний текст та перекладає. Перекладач знайомиться з текстом на першому етапі в цілому, згодом йде детальне ознайомлення з текстом та виділення ключових фрагментів, на наступному етапі перекладач групує виокремлені фрагменти у новий текст і здійснює його переклад. При виконанні реферативного перекладу перекладач може цитувати, заміщати, перефразувати, опускати частини тексту оригіналу. Текст реферативного перекладу може бути у 5-10 разів меншим за вихідний текст.

Анотаційний переклад – це різновид перекладу, який становить собою укладання анотації тексту оригіналу мовою перекладу. Обсяг анотації визначає замовник, традиційним є обсяг у розмірі 500 друкованих знаків. Мета анотаційного перекладу – надати стисло характеристику оригіналу. У тексті

оригіналу визначаються ключові моменти, які потрібно відтворити при перекладі, визначаються ключові слова, які також можуть увійти до анотації. Перекладач перед укладанням анотації повинен ознайомитися з текстом в цілому, потім виділити ключові моменти тексту, скласти план оригіналу, в анотації зазначити структуру та побудову вихідного тексту, основну мету та актуальність тексту оригіналу.

Приклад анотації наукової статті.

«Єрьоменко С.В. Декомпресія тексту при перекладі з англійської мови українською. Пропонована стаття є спробою визначити та схарактеризувати явище декомпресії при перекладі художнього тексту з англійської мови на українську. У статті наголошується, що власне граматичні розбіжності порівнюваних мов є першопричиною розгортання тексту перекладу.

Ключові слова: декомпресія, граматичні трансформації, підрядне речення, неособові форми дієслова».

«Yeriomenko S.V. Text decompression while translating from English into Ukrainian. The given article outlines the peculiarities of decompression in the process of translation from English into Ukrainian. The research has been done on the basis of the novel 'The Great Gatsby' by F. Scott Fitzgerald and its translation into Ukrainian performed by M. Pinchevskiy. Decompression is mainly used while translating English infinitive and infinitival complex object and complex subject constructions; English participle I and II, and participial I complex object construction; English gerund. Sentence fragmentation is one more example of decompression. The syntactical function of the non-finite form of the verb is taken into consideration in the process of translation. Divergences in the English and Ukrainian languages mainly on the grammatical level or absence of some grammatical forms and complexes in Ukrainian required the usage of different grammatical transformations in the process of translation (mostly substitution of parts of speech, sentence members, sentence types and transposition of the sentence members). These transformations led to the widening of the target text, thus to decompression of the target text.

Key words: decompression, grammatical transformations, subordinate clause, non-finite form of the verb» [6, 24].

Виконайте реферативний та анотаційний переклад наступних текстів:

DIABETES

«Here are some facts that you probably didn't know about diabetes. It is the world's fastest growing disease. It is Australia's 6th leading cause of death. Over 1 million Australians have it though 50% of those are as yet unaware. Every 10 minutes someone is diagnosed with diabetes. So much for the facts but what exactly is diabetes? Diabetes is the name given to a group of different conditions in which there is too much glucose in the blood. Here's what happens: the body needs glucose as its main source of fuel or energy. The body makes glucose from foods containing carbohydrate such as vegetables containing carbohydrate (like potatoes or corn) and cereal foods (like bread, pasta and rice) as well as fruit and milk. Glucose is carried around the body in the blood and the glucose level is called glycaemia. Glycaemia (blood sugar levels) in humans and animals must be neither too high nor too low, but just right. The glucose running around in the blood stream now has to get out of the blood and into the body tissues. This is where insulin enters the story. Insulin is a hormone made by the pancreas, a gland sitting just below the stomach. Insulin opens the doors that let glucose go from the blood to the body cells where energy is made. This process is called glucose metabolism. In diabetes, the pancreas either cannot make insulin or the insulin it does make is not enough and cannot work properly. Without insulin doing its job, the glucose channels are shut. Glucose builds up in the blood leading to high blood glucose levels, which causes the health problems linked to diabetes. People refer to the disease as diabetes but there are actually two distinctive types of the disease. Type 1 diabetes is a condition characterized by high blood glucose levels caused by a total lack of insulin. It occurs when the body's immune system attacks the insulin-producing beta cells in the pancreas and destroys them. The pancreas then produces little or no insulin. Type 1 diabetes develops most often in young people but can appear in adults. Type 2 diabetes is the most common form of diabetes. In type 2 diabetes, either the body does

not produce enough insulin or the cells ignore the insulin. Insulin is necessary for the body to be able to use sugar. Sugar is the basic fuel for the cells in the body, and insulin takes the sugar from the blood into the cells. The diagnosis of diabetes often depends on what type the patient is suffering from. In Type 1 diabetes, symptoms are usually sudden and sometimes even life threatening - hyperglycaemia (high blood sugar levels) can lead to comas – and therefore it is mostly diagnosed quite quickly. In Type 2 diabetes, many people have no symptoms at all, while other signs can go unnoticed, being seen as part of ‘getting older’. Therefore, by the time symptoms are noticed, the blood glucose level for many people can be very high. Common symptoms include: being more thirsty than usual, passing more urine, feeling lethargic, always feeling hungry, having cuts that heal slowly, itching, skin infections, bad breath, blurred vision, unexplained weight change, mood swings, headaches, feeling dizzy and leg cramps. At present there is no cure for diabetes, but there is a huge amount of research looking for a cure and to provide superior management techniques and products until a cure is found. Whether it’s Type 1 or Type 2 diabetes, the aim of any diabetes treatment is to get your blood glucose levels as close to the non-diabetic range as often as possible. For people with Type 1 diabetes, this will mean insulin injections every day plus leading a healthy lifestyle. For people with Type 2 diabetes, healthy eating and regular physical activity may be all that is required at first: sometimes tablets and/or insulin may be needed later on. Ideally blood glucose levels are kept as close to the non-diabetic range as possible so frequent self-testing is a good idea. This will help prevent the short-term effects of very low or very high blood glucose levels as well as the possible long-term problems. If someone is dependent on insulin, it has to be injected into the body. Insulin cannot be taken as a pill. The insulin would be broken down during digestion just like the protein in food. Insulin must be injected into the fat under your skin for it to get into your blood.

Diabetes can cause serious complications for patients. When glucose builds up in the blood instead of going into cells, it can cause problems. Short term problems are similar to the symptoms but long term high blood sugar levels can lead to heart attacks, strokes, kidney failure, amputations and blindness. Having your blood pressure and

cholesterol outside recommended ranges can also lead to problems like heart attack and stroke and in fact 2 out of 3 people with diabetes eventually die of these complications. Young adults age 18 - 44 who get type 2 diabetes are 14 times more likely to suffer a heart attack, and are up to 30 times more likely to have a stroke than their peers without diabetes. Young women account for almost all the increase in heart attack risk, while young men are twice as likely to suffer a stroke as young women. This means that huge numbers of people are going to get heart disease, heart attacks and strokes years, sometimes even decades, before they should».

(Electronic Resource. Mode of Access. www.ieltsfever.com) [56].

THE STORY OF COFFEE

«Coffee was first discovered in Eastern Africa in an area we know today as Ethiopia. A popular legend refers to a goat herder by the name of Kaldi, who observed his goats acting unusually friskily after eating berries from a bush. Curious about this phenomenon, Kaldi tried eating the berries himself. He found that these berries gave him renewed energy.

The news of this energy laden fruit quickly moved throughout the region. Coffee berries were transported from Ethiopia to the Arabian Peninsula, and were first cultivated in what today is the country of Yemen. Coffee remained a secret in Arabia before spreading to Turkey and then to the European continent by means of Venetian trade merchants.

Coffee was first eaten as a food though later people in Arabia would make a drink out of boiling the beans for its narcotic effects and medicinal value. Coffee for a time was known as Arabian wine to Muslims who were banned from alcohol by Islam. It was not until after coffee had been eaten as a food product, a wine and a medicine that it was discovered, probably by complete accident in Turkey, that by roasting the beans a delicious drink could be made. The roasted beans were first crushed, and then boiled in water, creating a crude version of the beverage we enjoy today. The first coffee houses were opened in Europe in the 17th Century and in 1675, the Viennese

established the habit of refining the brew by filtering out the grounds, sweetening it, and adding a dash of milk.

If you were to explore the planet for coffee, you would find about 60 species of coffee plants growing wild in Africa, Malaysia, and other regions. But only about ten of them are actually cultivated. Of these ten, two species are responsible for almost all the coffee produced in the world: *Coffea Arabica* and *Coffea Canephora* (usually known as Robusta). Because of ecological differences existing among the various coffee producing countries, both types have undergone many mutations and now exist in many sub species.

Although wild plants can reach 10 - 12 metres in height, the plantation one reaches a height of around four metres. This makes the harvest and flowering easier, and cultivation more economical. The flowers are white and sweet-scented like the Spanish jasmine. Flowers give way to a red, darkish berry. At first sight, the fruit is like a big cherry both in size and in colour. The berry is coated with a thin, red film (epicarp) containing a white, sugary mucilaginous flesh (mesocarp). Inside the pulp there are the seeds in the form of two beans coupled at their flat surface. Beans are in turn coated with a kind of resistant, golden yellow parchment, (called endocarp). When peeled, the real bean appears with another very thin silvery film. The bean is bluish green verging on bronze, and is at the most 11 millimetres long and 8 millimetres wide.

Coffee plants need special conditions to give a satisfactory crop. The climate needs to be hot-wet or hot temperate, between the Tropic of Cancer and the Tropic of Capricorn, with frequent rains and temperatures varying from 15 to 25 Degrees C. The soil should be deep, hard, permeable, well irrigated, with well-drained subsoil. The best lands are the hilly ones or from just-tilled woods. The perfect altitude is between 600 and 1200 metres, though some varieties thrive at 2000-2200 metres. Cultivation aimed at protecting the plants at every stage of growth is needed. Sowing should be in sheltered nurseries from which, after about six months, the seedlings should be moved to plantations in the rainy season where they are usually alternated with other plants to shield them from wind and excessive sunlight. Only when the plant is five years old

can it be counted upon to give a regular yield. This is between 400 grams and two kilos of arabica beans for each plant, and 600 grams and two kilos for robusta beans.

Harvesting time depends on the geographic situation and it can vary greatly therefore according to the various producing countries. First the ripe beans are picked from the branches. Pickers can selectively pick approximately 250 to 300 pounds of coffee cherry a day. At the end of the day, the pickers bring their heavy burlap bags to pulping mills where the cherry coffee can be pulped (or wet milled). The pulped beans then rest, covered in pure rainwater to ferment overnight. The next day the wet beans are hand-distributed upon the drying floor to be sun dried. This drying process takes from one to two weeks depending on the amount of sunny days available. To make sure they dry evenly, the beans need to be raked many times during this drying time. Two weeks later the sun dried beans, now called parchment, are scooped up, bagged and taken to be milled. Huge milling machines then remove the parchment and silver skin, which renders a green bean suitable for roasting. The green beans are roasted according to the customers' specifications and, after cooling, the beans are then packaged and mailed to customers».

(Electronic Resource. Mode of Access. www.ieltsfever.com) [56].

The History of Papermaking in the United Kingdom

«The first reference to a paper mill in the United Kingdom was in a book printed by Wynken de Worde in about 1495. This mill belonged to a certain John Tate and was near Hertford. Other early mills included one at Dartford, owned by Sir John Speilman, who was granted special privileges for the collection of rags by Queen Elizabeth and one built in Buckinghamshire before the end of the sixteenth century. During the first half of the seventeenth century, mills were established near Edinburgh, at Cannock Chase in Staffordshire, and several in Buckinghamshire, Oxfordshire and Surrey. The Bank of England has been issuing bank notes since 1694, with simple watermarks in them since at least 1697. Henri de Portal was awarded the contract in December 1724 for producing the Bank of England watermarked bank-note paper at Bere Mill in Hampshire. Portals have retained this contract ever since but production is no longer

at Bere Mill. There were two major developments at about the middle of the eighteenth century in the paper industry in the UK. The first was the introduction of the rag engine or hollander, invented in Holland sometime before 1670, which replaced the stamping mills, which had previously been used, for the disintegration of the rags and beating of the pulp. The second was in the design and construction of the mould used for forming the sheet. Early moulds had straight wires sewn down on to the wooden foundation, this produced an irregular surface showing the characteristic “laid” marks, and, when printed on, the ink did not give clear, sharp lines. Baskerville, a Birmingham printer, wanted a smoother paper. James Whatman the Elder developed a woven wire fabric, thus leading to his production of the first woven paper in 1757. Increasing demands for more paper during the late eighteenth and early nineteenth centuries led to shortages of the rags needed to produce the paper. Part of the problem was that no satisfactory method of bleaching pulp had yet been devised, and so only white rags could be used to produce white paper. Chlorine bleaching was being used by the end of the eighteenth century, but excessive use produced papers that were of poor quality and deteriorated quickly. By 1800 up to 24 million pounds of rags were being used annually, to produce 10,000 tons of paper in England and Wales, and 1000 tons in Scotland, the home market being supplemented by imports, mainly from the continent. Experiments in using other materials, such as sawdust, rye straw, cabbage stumps and spruce wood had been conducted in 1765 by Jacob Christian Schäffer. Similarly, Matthias Koops carried out many experiments on straw and other materials at the Neckinger Mill, Bermondsey around 1800, but it was not until the middle of the nineteenth century that pulp produced using straw or wood was utilised in the production of paper. By 1800 there were 430 (564 in 1821) paper mills in England and Wales (mostly single vat mills), under 50 (74 in 1823) in Scotland and 60 in Ireland, but all the production was by hand and the output was low. The first attempt at a paper machine to mechanise the process was patented in 1799 by Frenchman Nicholas Louis Robert, but it was not a success. However, the drawings were brought to England by John Gamble in 1801 and passed on to the brothers Henry and Sealy Fourdrinier, who financed the engineer Henry Donkin to build the machine. The first successful machine was installed at

Frogmore, Hertfordshire, in 1803. The paper was pressed onto an endless wire cloth, transferred to a continuous felt blanket and then pressed again. Finally it was cut off the reel into sheets and loft dried in the same way as hand made paper. In 1809 John Dickinson patented a machine that that used a wire cloth covered cylinder revolving in a pulp suspension, the water being removed through the centre of the cylinder and the layer of pulp removed from the surface by a felt covered roller (later replaced by a continuous felt passing round a roller). This machine was the forerunner of the present day cylinder mould or vat machine, used mainly for the production of boards. Both these machines produced paper as a wet sheet, which require drying after removal from the machine, but in 1821 T B Crompton patented a method of drying the paper continuously, using a woven fabric to hold the sheet against steam heated drying cylinders. After it had been pressed, the paper was cut into sheets by a cutter fixed at the end of the last cylinder.

By the middle of the nineteenth century the pattern for the mechanised production of paper had been set. Subsequent developments concentrated on increasing the size and production of the machines. Similarly, developments in alternative pulps to rags, mainly wood and esparto grass, enabled production increases. Conversely, despite the increase in paper production, there was a decrease, by 1884, in the number of paper mills in England and Wales to 250 and in Ireland to 14 (Scotland increased to 60), production being concentrated into fewer, larger units. Geographical changes also took place as many of the early mills were small and had been situated in rural areas. The change was to larger mills in, or near, urban areas closer to suppliers of the raw materials (esparto mills were generally situated near a port as the raw material was brought in by ship) and the paper markets».

(Electronic Resource. Mode of Access. www.ieltsfever.com) [56].

NICOTINE

«If it weren't for nicotine, people wouldn't smoke tobacco. Why? Because of the more than 4000 chemicals in tobacco smoke, nicotine is the primary one that acts on the brain, altering people's moods, appetites and alertness in ways they find pleasant

and beneficial. Unfortunately, as it is widely known, nicotine has a dark side: it is highly addictive. Once smokers become hooked on it, they must get their fix of it regularly, sometimes several dozen times a day. Cigarette smoke contains 43 known carcinogens, which means that long-term smoking can amount to a death sentence. In the US alone, 420,000 Americans die every year from tobacco-related illnesses. Breaking nicotine addiction is not easy. Each year, nearly 35 million people make a concerted effort to quit smoking. Sadly, less than 7 percent succeed in abstaining for more than a year; most start smoking again within days. So what is nicotine and how does it insinuate itself into the smoker's brain and very being? The nicotine found in tobacco is a potent drug and smokers, and even some scientists, say it offers certain benefits. One is enhance performance. One study found that non-smokers given doses of nicotine typed about 5 percent faster than they did without it. To greater or lesser degrees, users also say nicotine helps them to maintain concentration, reduce anxiety, relieve pain, and even dampen their appetites (thus helping in weight control). Unfortunately, nicotine can also produce deleterious effects beyond addiction. At high doses, as are achieved from tobacco products, it can cause high blood pressure, distress in the respiratory and gastrointestinal systems and an increase in susceptibility to seizures and hypothermia. First isolated as a compound in 1828, in its pure form nicotine is a clear liquid that turns brown when burned and smells like tobacco when exposed to air. It is found in several species of plants, including tobacco and, perhaps surprisingly, in tomatoes, potatoes, and eggplant (though in extremely low quantities that are pharmacologically insignificant for humans). As simple as it looks, the cigarette is highly engineered nicotine delivery device. For instance, when tobacco researchers found that much of the nicotine in a cigarette wasn't released when burned but rather remained chemically bound within the tobacco leaf, they began adding substances such as ammonia to cigarette tobacco to release more nicotine. Ammonia helps keep nicotine in its basic form, which is more readily vaporised by the intense heat of the burning cigarette than the acidic form. Most cigarettes for sale in the US today contain 10 milligrams or more of nicotine. By inhaling smoke from a lighted cigarette, the average smoker takes 1 or 2 milligrams of vaporised nicotine per

cigarette. Today we know that only a miniscule amount of nicotine is needed to fuel addiction. Research shows that manufacturers would have to cut nicotine levels in a typical cigarette by 95% to forestall its power to addict. When a smoker puffs on a lighted cigarette, smoke, including vaporised nicotine, is drawn into the mouth. The skin and lining of the mouth immediately absorb some nicotine, but the remainder flows straight down into the lungs, where it easily diffuses into the blood vessels lining the lung walls. The blood vessels carry the nicotine to the heart, which then pumps it directly to the brain. While most of the effects a smoker seeks occur in the brain, the heart takes a hit as well. Studies have shown that a smoker's first cigarette of the day can increase his or her heart rate by 10 to 20 beats a minute. Scientists have found that a smoked substance reaches the brain more quickly than one swallowed, snorted (such as cocaine powder) or even injected. Indeed, a nicotine molecule inhaled in smoke will reach the brain within 10 seconds. The nicotine travels through blood vessels, which branch out into capillaries within the brain. Capillaries normally carry nutrients but they readily accommodate nicotine molecules as well. Once inside the brain, nicotine, like most addictive drugs, triggers the release of chemicals associated with euphoria and pleasure.

Just as it moves rapidly from the lungs into the bloodstream, nicotine also easily diffuses through capillary walls. It then migrates to the spaces surrounding neurones – ganglion cells that transmit nerve impulses throughout the nervous system. These impulses are the basis for our thoughts, feelings, and moods. To transmit nerve impulses to its neighbour, a neurone releases chemical messengers known as neurotransmitters. Like nicotine molecules, the neurotransmitters drift into the so-called synaptic space between neurones, ready to latch onto the receiving neurone and thus deliver a chemical “message” that triggers an electrical impulse.

The neurotransmitters bind onto receptors on the surface of the recipient neurone. This opens channels in the cell surface through which enter ions, or charged atoms, of sodium. This generates a current across the membrane of the receiving cell, which completes delivery of the “message”. An accomplished mimic, nicotine competes with the neurotransmitters to bind to the receptors. It wins and, like the vanquished

chemical, opens ion channels that let sodium ions into the cell. But there's a lot more nicotine around than the original transmitter, so a much larger current spreads across the membrane. This bigger current causes increased electrical impulses to travel along certain neurones. With repeated smoking, the neurones adapt to this increased electrical activity, and the smoker becomes dependent on the nicotine».

(Electronic Resource. Mode of Access. www.ieltsfever.com) [56].

Переклад власних назв

«Питання перекладу власних назв завжди привертало і продовжують привертати увагу дослідників, які пропонують свої власні класифікації способів передачі власних назв у мові перекладу, класифікації власних назв тощо. Така велика кількість робіт не призвела до вироблення уніфікованих норм передачі власних назв у мові перекладу чи вироблення уніфікованих рекомендацій для перекладача.

Пропоноване дослідження присвячене розгляду особливостей перекладу українських власних назв англійською мовою у художньому тексті. Дане дослідження виконано на матеріалі низки оповідань відомого українського прозаїка і публіциста Юрія Щербака. Матеріалом розвідки є такі оповідання письменника, як цикл оповідань „Маленька футбольна команда”, „Їхати, не озираючись”, „На пляжі”, „Закон збереження добра”, „Ювілей”, „Щастя”, „Прогулянка по морю”. Переклад оповідань здійснено Анатолієм Біленком. Предметом дослідження є 283 власні назви.

Зазначимо, що більшість дослідників (В.І. Карабан, І.В. Корунець, І.С. Олексієва, Д.І. Єрмолович, Т.А. Казакова) збігаються у визначення способів передачі власних назв у мові перекладу, зупиняючись на транскрипції, транслітерації, їх поєднанні, традиційній передачі (закріпленій у словниках), перекладі (тобто калькуванні), а також на можливості і необхідності застосування перекладацького доповнення (коментарю або уточнення) у разі необхідності (наприклад, при передачі «промовистих імен», транскрибуванні

імен відомих діячів або географічних назв, які мають відповідні конотації вживання у вихідній мові).

Ми запропонували свою власну робочу класифікацію способів передачі українських власних назв в англійському перекладі аналізованих нами оповідань.

Отже, ми ведемо мову про такі основні способи:

1. Транскрипція / Транскрипція з елементами транслітерації (33.2%)
2. Традиційний ономастичний відповідник (11.4%)
3. Транскрипція у поєднанні з уточнюючим перекладом (21.9%)
4. Транскрипція у поєднанні з дослівним перекладом (18.7%)
5. Дослівний переклад – 17 приклади (6.0%)
6. Транскрипція у поєднанні з дослівним перекладом та коментуючим перекладом (3.9%)
7. Інші способи перекладу (опущення власної назви або заміна власної назви на загальну)(4.9%).

Передача на рівні відтворення звучання вихідної власної назви, тобто з використанням транскрипції спостерігалася при перекладі переважно антропонімів (Карлов-Терещенко – Karlov-Tereshchenko, Ілько – Ілко, Славко – Slavko). В незначній кількості випадків при передачі звучання вихідної власної назви зберігалася подвоєння приголосних (Анна – Anna, Бессарабка – Bessarabka), тобто транскрипція супроводжувалася використанням елементів транслітерації.

Традиційний ономастичний відповідник застосовувався переважно для передачі загальновідомих і загальноживаних власних географічних назв. Під традиційним ономастичним відповідником ми розуміємо використання у перекладі сталого, зафіксованого довідковими виданнями відповідника вихідній власній назві (Грузія – Georgia, Варшава – Warsaw, Дунай – the Danube, Помпеї – Pompeii). За допомогою поєднання традиційного ономастичного відповідника та дослівного перекладу передавалися хрононіми (Варшавське повстання – Warsaw Uprising) та назви автомобільних змагань („Сніговий рейд Швеції” – Snow Raid of Sweden).

Застосування транскрипції у поєднанні у перекладацьким уточненням у межах речення перекладу спостерігалось при передачі топонімів української місцевості (Яружна – Yaruzhna Street, Ірпінь – River Irpen, Бессарабка – Bessarabka city market), при передачі назв автомобільних марок (Волга – Volga sedan, Жигулі – Zhiguli car), при передачі імен літературних діячів (Леонід Кисельов – poet Leonid Kiselyov). В англійському перекладі з'являлися лексеми street, district, river, city, city market, region, car, sedan, poet тощо.

Частотним також є застосування поєднання транскрипції та дослівного перекладу, яке використовувалося переважно для передачі топонімів – назв вулиць, провулків, парків тощо (площа Толстого – Tolstoy Square, провулок Байдарочний – Baidarochny Lane, парк Шевченка – Shevchenko Park).

Дослівний переклад застосовувався для передачі назв літературних та музичних творів, низки топонімів (Чорний Яр – Black Ravine, Перша розлука – First Loss, Книга снів – Book of Dreams).

У низці випадків перекладач звертався до перекладацького коментарю у примітках до власної назви, пояснюючи назву відповідної місцевості або прізвище відомої людини, або ім'я літературного персонажа. Також іноді спостерігалось опущення власної назви при перекладі або заміна власної назви на загальну.

Переклад власних назв неукраїнського походження (в основному польських) було здійснено на основі передачі написання цієї власної назви у вихідній мові, що також є традиційним.

Спірним ми також вважаємо передачу низки українських географічних назв за допомогою транскрипції, яка відтворює їх звучання в російській мові (Великий Фонтан – Bolshoi Fontan district).

Переклад українських власних назв англійською мовою у художньому тексті становить цікаве, складне і малодосліджене питання. Складність передачі власного імені у мові перекладу обумовлена низкою факторів, серед яких перекладачу треба мати на увазі такі: з якої мови і на яку здійснюється переклад, чи несе власна назва додаткові конотації у художньому тексті, контекст твору, а

також традиційні ономастичні відповідники, які існують у порівнюваних мовах» [12].

Тема 19. Переклад з аркушу

Переклад з аркушу – це усний переклад, який здійснюється на основі зорового сприйняття вихідного письмового тексту. Переклад з аркушу часто використовують у підготовці перекладачів до інших видів усного перекладу, зокрема синхронного. Ідеальний переклад з аркушу повинен сприйматися слухачами так, ніби перекладач просто зачитує попередньо здійснений письмовий переклад вихідного тексту. Існує низка чинників, які можуть ускладнити переклад з аркушу. Перш за все, це необхідність зберігати рівномірний темп мовлення, уникати пауз та повторів і виправлень. Друге, необхідність швидкого прочитання письмового тексту. Третє, необхідність одночасно читати, перекладати і вимовляти. Четверте, необхідність ділити текст на відрізки, які можна перекласти. П'яте, необхідність швидко переключатися з однієї мови на іншу.

У процесі виконання перекладу з аркушу перекладач повинен: зберігати темп мовлення; уникати пауз та виправлень; здійснювати необхідні трансформації; уникати буквального перекладу; вміти прогнозувати наступний текст; слідкувати за жестикуляцією та виразом обличчя. Найтипівішими помилками під час виконання перекладу з аркушу є опущення фактичної інформації, додавання зайвої інформації, помилки у передачі суті висловлення.

Вправа 1.

Виконайте переклад з аркушу наступних текстів:

«Usage of smartphones and tablets among children has tripled since 2011, according to Common Sense Media, a San Francisco based non-profit that studies the effects of media and technology on young users. A new app called DinnerTime Parental Control, for iPhone or Android smartphones, enables parents to restrict when children can use their smartphones and tablets. “The price of entry level smartphones and tablets

have come down a lot, and as a result, more and more kids have their own individual devices,” said Richard Sah, co-founder of DinnerTime, based in San Mateo, California. With the free app, parents can pause activity on a child’s Android smartphone or tablet so that they can focus on things like homework, exercise and family time. Once a device has been paused, all functions on their device are blocked, including the ability to text and play with apps. To use the app, parents install it on the child’s device and enter in their phone number to link the two devices. Parents can then set specific break times, ranging from 30 minutes to three hours, when the device will be locked. A countdown screen displayed on the child's device shows when they can use it again».

(Electronic Resource. Mode of Access <https://www.edweek.org/leadership/young-childrens-use-of-mobile-tech-has-tripled-survey-finds/2017/10>).

«A study, published in the British Journal of Psychiatry, showed "suicides have risen markedly". The research group said some deaths may have been avoidable as some countries showed no increase in suicide rate. Campaign groups said the findings showed how important good mental health services were. The study by the University of Oxford and the London School of Hygiene & Tropical Medicine analysed data from 24 EU countries, the US and Canada. It said suicides had been declining in Europe until 2007. By 2009 there was a 6.5% increase, a level that was sustained until 2011. It was the equivalent of 7,950 more suicides than would have been expected if previous trends continued, the research group said. Deaths by suicide were also falling in Canada, but there was a marked increase when the recession took hold in 2008, leading to 240 more suicides. The number of people taking their own life was already increasing in the US, but the rate "accelerated" with the economic crisis, leading to 4,750 additional deaths. The report said losing a job, having a home repossessed and being in debt were the main risk factors».

(Electronic Resource. Mode of Access <https://www.bbc.com/news/health-27796628>).

«Householders will be able to switch energy suppliers within three days by the end of this year under major new rules for the industry to be unveiled on Monday by the regulator. The watchdog said it will also make the switching process much more easy and reliable, while revealing it is already working on a 24-hour switching system to be ready by 2018. Enabling customers to easily move from one supplier to another is seen as a vital way of breaking the dominance of the big six power companies such as SSE and British Gas, while helping new entrants such as Ovo or Good Energy to grow. "Consumers can change their bank in seven days, their mobile phone in just a couple, but have to wait significantly longer to switch their energy supplier," said Dermot Nolan, Ofgem's chief executive. "We know that consumers want a reliable and efficient switching process, and that concerns about it going wrong can put them off shopping around for a better deal. So following the steps we have taken steps to make the market simpler, clearer, fairer, we are now leading a programme which will deliver faster, more reliable switching", he added».

(Electronic Resource. Mode of Access <https://www.theguardian.com/money/2014/jun/16/energy-supplier-shakeup-customers-switch-big-six>).

«The European Union has agreed to set up a series of financial regulators from the beginning of 2011. The new regulators will monitor banks, insurance companies and trading on the financial markets. Our Europe correspondent Jonty Bloom reports from Brussels: The European Commission is keen to point out that this agreement will create a new EU-wide system of financial watchdogs which will complement the work of the existing national regulatory bodies, not replace them. But this is still a controversial move as it creates a system of EU-wide financial regulation especially over bodies such as credit rating agencies that can affect the whole European economy. And in an emergency the proposals will allow these new financial regulators to ban risky financial investments altogether and require national regulators to take joint coordinated action. Such powers will be controversial especially in the UK and Germany, which are worried that a new EU-wide system will undermine their own national regulators and threaten the success of financial centres like London and Frankfurt».

(Electronic Resource. Mode of Access www.bbc.com).

«According to estate agents in Kenya's capital Nairobi, house prices have doubled in the past three years. But this isn't just because of increasing wealth or investors; it's possible that there's also another, more interesting reason. This report from Rachel Wright: While property prices in the United States have fallen almost 30 per cent in the last three years, the cost of homes in the Kenyan capital Nairobi has almost doubled, according to estate agents in the city. Some of the reasons for this rise can be attributed to improvements in the city's infrastructure and people fleeing the violence in the Rift valley. But, there could be another, much more fascinating factor. Pirates operating off neighbouring Somalia's coast are thought to generate tens of millions of dollars a year. And Joseph Kaeyah, from the Kenya Institute of Public Policy Research, thinks that some Somali pirates are using the Nairobi property market. According to Nairobi estate agent Charles Mwangi, the reasons pirates may be doing this is obvious. It could be a way of hiding their cash or laundering it. He's concerned about the impact this is having on ordinary Kenyans, as an increasing number of middle class families cannot afford to buy homes».

(Electronic Resource. Mode of Access www.bbc.com).

Література

1. Верба Л.Г. Порівняльна лексикологія англійської та української мов. Вінниця: Нова Книга, 2003. 160 с.
2. Вороніна К.В. Основи перекладацького анотування та реферування текстів різних типів і жанрів : навчальний посібник. Х. : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2013. 120 с.
3. Гудманян А.Г., Сітко А.В., Єнчева Г.Г. Вступ до галузевого перекладу: практикум для студентів спеціальності «Переклад». К.: Аграр Медіа Груп, 2014. 257 с.
4. Гудманян А.Г., Сітко А.В., Єнчева Г.Г. Основи перекладознавства: навчальний посібник. Вінниця: Нова Книга, 2020. 352 с.
5. Дубенко О. Порівняльна стилістика англійської та української мов. 2-е вид. Вінниця: Нова Книга. 2014. 224 с.
6. Єрмоєнко С.В. Декомпресія при перекладі з української мови на англійську. *Записки з романо-германської філології*. Вип. 2 (38). Одеса: КП ОМД, 2016. С. 24-29.
7. Єрмоєнко С.В. Компресія при перекладі з української мови на англійську. *Записки з романо-германської філології*. Вип. 2 (40). Одеса: КП ОМД, 2017. С. 23-28.
8. Єрмоєнко С.В. Переклад українських фразеологізмів англійською мовою. *Записки з романо-германської філології*. Вип. 1 (44). Одеса: КП ОМД, 2020. С. 124-130.
9. Єрмоєнко С.В. Передача українських безособових речень англійською мовою *Записки з романо-германської філології*. Вип. 2 (45). Одеса: КП ОМД, 2020. С. 29-35.
10. Єрмоєнко С.В., Раєвська С.В. Переклад англійських фразеологізмів з антропонімічним компонентом українською мовою у фразеологічному словнику. *Innovative Pathway for the Development of Modern Philological Sciences in Ukraine and EU Countries: Collective monograph. Vol.1 Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2021. С. 156-172.*

11. Єршоменко С.В., Яровенко Л.С. Способи передачі медичних термінів у перекладних словниках. *Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції «Міжкультурна комунікація в науковому і освітньому просторі»* м. Одеса, 28-29 квітня 2020 р. Українсько-німецький інститут Одеського національного політехнічного університету. / За редакцією д. філол. н, професора Домброван Т. І. Одеса, 2020. С. 198-201.

12. Єршоменко С.В., Яровенко Л.С. Переклад власних назв. *Сучасні студії з романської і германської філології. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції*: м. Одеса, 15 травня 2020 р. / За редакцією д. філол. н., професора Колегаєвої І.М. Одеса: КП ОМД, 2020 С. 165-168.

13. Зорівчак Р.П. Реалія і переклад (на матеріалі англomовних перекладів української прози). Львів: Вид-во при Львів. ун-ті, 1989. 216 с.

14. Кальниченко О. А. Історія перекладу та думок про переклад у текстах та коментарях : навч. посіб : Ч. 1. Харків : Вид-во НУА, 2005. 132 с.

15. Карабан В.І. Попередження інтерференції мови оригіналу у перекладі (граматичні та лексичні проблеми перекладу з української мови на англійську). Вінниця: Нова Книга, 2001. 405 с.

16. Карабан В.І. Мейс Дж. Переклад з української мови на англійську: Навчальний посібник. Вінниця: Нова Книга, 2003. 608 с.

17. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця: Нова Книга, 2004. 576 с.

18. Карпенко Ю. О. Літературна ономастика. Збірник статей. Одеса: Астропринт, 2008. 328 с.

19. Коваленко А.Я. Загальний курс науково-технічного перекладу. Київ: «Фірма «ІНКOS», 2002. 320с.

20. Коптілов В. Теорія і практика перекладу: Навчальний посібник. К.: Юніверс, 2002. 280 с.

21. Корунець І.В. Порівняльна типологія англійської та української мов. Вінниця: Нова Книга, 2004. 235 с.

22. Корунець І.В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): Підручник. Вінниця: Нова Книга, 2003. 448 с.
23. Максимов С.Є. Усний двосторонній переклад (англійська та українська мови). К.: Ленвіт. 416 с.
24. Пономарів О.Д., Різун В.В., Шевченко Л.Ю. Сучасна українська мова. К.: Либідь, 2001. 400 с.
25. Ребрій О.В. Вступ до перекладознавства. Конспект лекцій. Харків, 2016. 116 с.
26. Ребрій О.В. Сучасні концепції творчості у перекладі: монографія. Харків, 2012. 376 с.
27. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2006. 716 с.
28. Стріха М. Український художній переклад: між літературою і націєтворенням. К.: Факт-Наш час, 2006. 344 с.
29. Циткина Ф.А. Терминология и перевод (К основам сопоставительного исследования). Львов: Высшая школа, 1989. 157 с.
30. Чередниченко О. І. Про мову і переклад. К. : Либідь, 2007. 247 с.
31. Шмігер Т.В. Історія українського перекладознавства ХХ сторіччя. К.: Смолоскип, 2008. 342 с.
32. Korunets I.V. Theory and Practice of Translation: Підручник. Вінниця: Нова книга, 2000. 334 с.
33. Translation. History. Culture : a sourcebook / [translated and edited by] André Lefevere. General editors : Susan Bassnett and André Lefevere. London ; New York : Routledge, 2003. 182 p.

Джерельна база

34. Куліш П. Чорна рада. – К.: Дніпро, 1989. – 178 с.
35. Panteleimon Kulish. Black Council. Abridged and translated from Ukrainian by George S. N. and Moira Luckyj. Electronic resource. Mode of access: Electronic Library of Ukrainian Literature. http://sites.utoronto.ca/elul/Ukr_Lit/about.html#

50. Баранцев К.Т. Англо-український фразеологічний словник. 2-е вид. Київ: Знання, 2005. 1056 с.

51. Великий англо-український словник / За редакцією М.В. Адамчика. К.: Вища школа, 1999. 1597 с.

52. Карабан В.І. Англо-український юридичний словник. Вінниця: Нова книга, 2004. 1088 с.

53. Словник української мови в 11-ти томах. К.: Наукова думка, 1981.

54. Українська енциклопедія. К.: Наукова думка, 1981.

55. Webster's Revised Unabridged Dictionary. Danbury: Lexicon Publications, Inc., 1993. 1216 p.

Інтернет ресурси

56. www.ieltsfever.com

57. www.bbc.com

58. <https://translationjournal.net>.

59. Ukrainian literature. A Journal of Translations.
http://sites.utoronto.ca/elul/Ukr_Lit/about.html#:~:text=Ukrainian%20Literature%20is%20a%20journal,York%2C%20NY%2010003%2C%20USA

60. www.vsesvit-journal.com

ДЛЯ ПОДАТОК

ДЛЯ ПОДАТОК

ДЛЯ ПОДАТОК

Навчальне видання

ЄРЬОМЕНКО Світлана Василівна
ТОМЧАКОВСЬКА Юлія Олегівна
ТОМЧАКОВСЬКИЙ Олександр Георгійович
СТРОЧЕНКО Леся Василівна

ПРАКТИКА ПЕРЕКЛАДУ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

*Практикум для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі
знань 03 «Гуманітарні науки» спеціальності 035 «Філологія»*

В авторській редакції

Підписано до друку 29.12.2023 р.
Формат 60×84 1/16. Папір офсетний.
Друк цифровий. Ум. друк. арк. 5,35. Обл.-вид. арк. 3,79.
Тираж 150 прим. Замовлення № 06-02/08.

Відділ реалізації. Тел.: (067) 542-08-01. E-mail: info@book.sumy.ua

ПФ «Видавництво “Університетська Книга”»
40000, м. Суми, площа Покровська, 6
Тел.: (0542) 65-75-85. E-mail: publish@book.sumy.ua
www.book.sumy.ua, newlearning.com.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 7461 від 05.10.2021
Віддруковано на обладнанні ПФ «Видавництво “Університетська книга”»